

# Fakultetenes ph.d.- utdanningsmeldinger 2025

---



## **Innhold**

Det humanistiske fakultet.....	3
Det juridiske fakultet.....	7
Fakultet for kunst, musikk og design.....	11
Det medisinske fakultet.....	17
Fakultet for naturvitenskap og teknologi.....	21
Det psykologiske fakultet.....	28
Det samfunnsvitenskapelige fakultet.....	32

## Ph.d.-utdanningsmeldingen for 2025 - Det humanistiske fakultet

### 1. Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding

2025 var preget av oppfølgingen av den periodiske programevalueringen som ble gjennomført i 2024, og det systematiske arbeidet med forbedringer knyttet til de svakhetene som evalueringen avdekket. Selv om ikke alle prosessene er ferdigstilte, har dette arbeidet resultert i flere konkrete tiltak.

- Fra og med 2026 vil alle stipendiater få tilbud om opplæring i universitetspedagogikk. For stipendiater på fireårskontrakt anbefaler fakultetet at opplæringen inngår i det karrierefremmende arbeidet.
- Alle kandidater skal få tilbud om en sluttsamtale 6 måneder før finansieringen tar slutt, der det legges en plan for siste del av opptaksperioden og der man også tar opp hvordan kandidaten kan følges dersom finansieringen faller bort før innlevering. Sluttsamtalen er programfestet som et frivillig tilbud.
- Programstyret har jobbet frem en veiledning til godkjenning av emner i opplæringsdelen, som skal sikre fleksibiliteten for kandidatene, når det gjelder muligheten til å finne kurs og andre poenggivende aktiviteter som støtter opp under utdanningsløpet og sikrer faglig bredde også utenfor fakultetets egen emneportefølje.
- Veiledningen skal også bidra til å gi en bedre oversikt over hvilke muligheter som fins innen opplæringsdelen og systematisere hva som gir hvilken uttelling, slik at systemet blir mer forutsigbart og prosessen for å få godkjent andre kurs og aktiviteter forenkles.

Programstyret har videre vedtatt retningslinjer som beskriver rammene for gjennomføring av prøveforelesning og disputas, og godkjent to nye ph.d.-emner, som skal settes i drift i 2026

### 2. Nøkkeltall

Ved utgangen av 2025 var det registrert 110 kandidater<sup>1</sup> med opptak på fakultetets ph.d.-program. 16 av disse var nye i 2025, 11 gikk ut av programmet etter disputas og 6 gikk ut av programmet på overtid uten å ha levert. Av de 11 som disputerte var det 6 som disputerte innenfor 6-års målet, og 9 som leverte innen 2 år på overtid. 2 disputerte etter mindre omarbeiding og 1 avhandling ble underkjent.

#### Tabell over nøkkeltall 2019 – 2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Opptak	24	13	12	21	27	22	16
Disputaser	21	14	16 <sup>2</sup>	13 <sup>3</sup>	19 <sup>4</sup>	20 <sup>5</sup>	11
Fullførte innen seks år (seksårs målet)	3	8	9	6	14	12	6

<sup>1</sup> Tableau

<sup>2</sup> To ved KMD

<sup>3</sup> Én ved KMD

<sup>4</sup> To ved KMD

<sup>5</sup> To ved KMD

Andel fullførte innen seksårs målet	14%	57%	56%	46%	74%	60%	55%
Innlevering innen 2 år etter finansieringslutt	18	9	11	6	16	13	9
Andel innleveringer innen 2 år etter finansieringslutt	86%	64%	69%	92%	84%	65%	82%
Mindre omarbeidinger			2	3	3	0	2 <sup>6</sup>
2. gangs innlevering	1	2	1	1	3	2	0
Underkjenninger	2	2	2	2	1	1	1
Frafall	19	5	14	7	7	5	6

Tallgrunnet er for lite til å si noe sikkert om trender over tid, men HF opplever fortsatt utfordringer med gjennomføring innenfor målepunktet seks år etter opptak. Ser vi på tall for innleveringer innen to år etter finansieringsperiodens utløp er situasjonen bedre. Noe av forklaringen på dette kan være at en stor andel av våre ph.d.-kandidater har annet karrierefremmende arbeid lagt til stillingen. Sykefravær eller permisjoner som gjør at finansieringsperioden forlenges gjør at mange kandidater bruker mer enn seks år, men likevel leverer innen to år etter at finansieringen har opphørt. Tallene viser hvor lang tid kandidater som har disputert har brukt, ikke hvor mange av de som ble tatt opp i et enkeltår som hadde disputert seks år senere.

Hvis vi tar utgangspunkt i opptaket i 2019, som var første år fakultetet tok opp kandidater på det fakultære ph.d.-programmet, så var det ved utgangen av 2025 12 av 24 kandidater som hadde disputert. 1 kandidat var under vurdering og 5 kandidater var fremdeles aktive med ambisjon om å levere. Blant de resterende 6 var det 1 underkjenning, 1 kandidat som hadde sluttet på grunn av annen jobb, og 4 som hadde forlatt programmet etter endt finansiering.

Fakultetet har tro på at opprettingen av programmet og oppfølging av forskerutdanningen gjennom det tilhørende kvalitetssystemet skal bidra til å bedre gjennomstrømmingen. Fakultetet vil derfor fortsette det pågående arbeidet, og vurdere tiltak innenfor flere områder av forskerutdanningen, som opptakskvalitet, prosjektutvikling, veilederkompetanse, integrering i fagmiljø og administrative støttefunksjoner.

### 3. Forskningsfelleskap

Fakultetet legger stor vekt på at kandidatene er integrert i forskerfelleskap. Kandidater knyttes til aktive forskergrupper enten ved utlysning av stipend eller ved opptak på programmet. Ph.d.-kandidaten er verdsatte bidragsyttere til fakultetets forskning og gir viktige bidrag til publikasjonsaktiviteten ved fakultetet. NVI-tallene for 2025 var ennå ikke klare da meldingen ble skrevet.

---

<sup>6</sup> I prosess

#### 4. Kobling til arbeids- og næringsliv

Fakultetet stiller seg positiv til å inngå samarbeid med arbeids- og næringsliv. Høsten 2025 begynte en stipendiat i en offentlig ph.d.-stilling ved AHKR, i samarbeid med Museumssenteret Hordaland. Fra før hadde LLE 2 stipendiater i en offentlig ph.d.-stilling i samarbeid med henholdsvis Språkrådet og Fagskolen i Hordaland (Vestlandet Fylkeskommune).

I 2025 fikk AHKR også støtte til 2 prosjekter fra NFR i samarbeid med museer, der hvert prosjekt inneholder en stipendiatstilling. Ansettelse i disse stillingene vil finne sted i 2026.

#### 5. Opplæringsdelen

Opplæringsdelen i ph.d.-programmet består av 15 obligatoriske og 15 kandidatspesifikke/valgfrie studiepoeng. De 15 obligatoriske studiepoengene består av de emnene VITHF900<sup>7</sup> og PHDOF903<sup>8</sup> som tilbys av henholdsvis Senter for Vitenskapsteori og Universitetsbiblioteket.

Fakultetet har også andre emner i sin portefølje, som SKOK900<sup>9</sup>, SKOK904<sup>10</sup>, SKOK905<sup>11</sup> og ARINA900<sup>12</sup>. Fakultetet har over lengre tid arbeidet med å få på plass flere emner, og opprettet i 2025 et 5-poengsemne i praktisk forskningsetikk i regi av AHKR (AHKR900), og et 2-poengsemne i forskningsformidling i regi av FOF (FOF900).

Fakultetet ønsker seg flere emner og vil fortsette å legge til rette for dette, men ressurs situasjonen og stipendiatenes ulike behov gjør at det verken er realistisk eller ønskelig å skulle tilby emner som dekker hele bredden av fagporteføljen. Fakultetet har derfor lagt vekt på å innrette opplæringsdelen slik at det skal være enkelt å få tilpasset eksterne emner og også få godkjent andre kurs og aktiviteter som ikke på forhånd er beregnet i studiepoeng. Veileder og instituttledelse har ansvar for å ivareta kvaliteten i opplæringsdelen til den enkelte kandidat, og veilederen som ble utarbeidet i etterkant av programevalueringen vil støtte opp under dette arbeidet.

#### 6. Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid.

##### Systematisk oppfølging av kandidatene

Fakultetet legger stor vekt på systematisk oppfølging av kandidatene, og dette følges godt opp ved enhetene. I tillegg til ordninger som er regulert i ph.d.-forskriften, som fremdriftsrapportering og midtveisevaluering, anbefaler fakultetet at det gjennomføres oppstartmøte, sluttseminar og slutt samtale for alle kandidater. Dette er anbefalinger som følges godt opp ved enhetene.

Oppstartmøtet skal gi en innføring i ph.d.-programmet, avklare forventninger og gi en innføring i de organisatoriske rammene rundt forskerutdanningen. Sluttseminaret gjennomføres som en mesterklasse/prøvedisputas og skal bidra til å heve kvaliteten på avhandlingen og forberede kandidaten til sluttevaluering. Slutt samtalen skal hjelpe kandidaten å organisere siste del av

---

<sup>7</sup> VITHF900 Theory of Science and Ethics, 10 sp – i regi av SVT

<sup>8</sup> PHDOF903 Literature Reviews and Publishing for PhD Candidates, 5 sp . i regi av Universitetsbiblioteket

<sup>9</sup> SKOK900 Kjønnsperspektiv i forskning, sp

<sup>10</sup> SKOK904 Sex og politikk i et globalt perspektiv, 5 sp

<sup>11</sup> SKOK905 Sex og politikk i et globalt perspektiv med essay, 10 sp

<sup>12</sup> ARINA900 Transdisiplinaritet, RRI og radikal innovasjon, 5 sp – i regi av SVT

avhandlingsarbeidet og forberede kandidaten på innlevering og alle administrative oppgaver som følger med. Sluttsamtalen skal også peke på muligheter i møte med forsinkelse.

Fakultetet har lyktes med å innlemme kandidatenes fremdriftsrapportering i medarbeidersamtalen. Tilbudet om medarbeidersamtaler er nå oppe i så godt som 100 %, mens tilbakemeldingene når det gjelder medarbeidersamtaler for eksternt ansatte kandidater tyder på et forbedringspotensial.

### **Kvalitetssikring av opplæringsdelen**

Emnene evalueres jevnlig og i 2025 ble det gjennomført periodisk emneevaluering av VITHF900. Den planlagte emneevalueringen av PHDOF903 ble utsatt til 2026. Emneporteføljen og rammene for opplæringsdelen har vært behandlet i programstyret i forbindelse med oppfølging av evalueringen fra 2024.

### **Programevaluering**

Evalueringen i 2024 resulterte i flere konkrete anbefalinger. De fleste ble fulgt opp i 2025, og flere endringer trer i kraft i løpet av 2026. Utover det som er nevnt under punkt 1 viser vi til følgende:

- På initiativ fra Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier, har Psykologisk fakultet utarbeidet et Uped-emne beregnet på ph.d.-kandidater ved Det humanistiske fakultet. Emnet kjøres som pilot høsten 2026. Ambisjonen er at emnet skal tilbys en gang i året.
- Det er uløste utfordringer knyttet til det karrierefremmende arbeidet som formelt sett ikke sorterer under forskerutdanningen. Ansvar for det karrierefremmende arbeidet ligger i HR-linjen, samtidig som gjennomføringen av det karrierefremmende arbeidet vil ha stor påvirkning på rammene for ph.d.-utdanningen for den enkelte kandidat. Fakultetet har tatt initiativ til å utarbeide felles retningslinjer for det karrierefremmende arbeidet, og programstyret har satt ned et mandat for prosessen.
- Alle ph.d.-kandidater skal ha en karriereplan. Fakultetet tar i bruk de nye malene fra UiB-FERD i dette arbeidet.

### **Oppfølging av undersøkelser**

Fakultetet har ikke selv initiert noen systematiske undersøkelser i 2025, men både evalueringen fra 2024, fremdriftsrapportering, periodiske emneevalueringer og andre undersøkelser som gjelder forskerutdanningen inngår i kunnskapsgrunnlaget når det jobbes med å forbedre forskerutdanningen for våre kandidater. Det er egne erfaringer og tilbakemeldinger fra fagmiljø og kandidater som utgjør det viktigste kunnskapsgrunnlaget for fakultetets kvalitetsarbeid.

## **7. Andre forhold**

Alle enheter organiserer samlinger for veiledere i en eller annen form. Flere gjør dette regelmessig. Fakultetets mål er å tilby et felles veilederseminar en gang i året. Dette lyktes vi dessverre ikke med i 2025, men ambisjonen er klar for 2026.

# Ph.d.-utdanningsmeldinga 2025 – Det juridiske fakultet

## **Oppfølging av den føregående ph.d.-utdanningsmeldinga og tiltak etter den**

I 2025 vart det innført ny ordning for prøveforelesing og disputas. Den nye ordninga er basert på anbefalingane frå arbeidsgruppa som vart oppnemnt av fakultetet i 2024, og som leverte sin rapport i juni 2025. Hausten 2025 vart den første disputasen på den nye ordninga gjennomført, og evalueringa var positiv. Den største endringa er at prøveforelesinga skal haldast på eit tidlegare tidspunkt enn disputasen, og såleis får ei større grad av merksemd og eigenverdi. Det er også eit poeng at prøveforelesinga i større grad skal vere karrierefremmande for kandidaten og prøveforelesingskomiteen skal legge til rette for eit tema som kan nyttast for kandidaten i undervisnings- og eller forskningssamanheng. Komiteen samarbeider med undervisningsdekan for å tilpasse tidspunkt for prøveforelesinga til relevante emne slik at forelesinga også blir tilgjengeleg for studentane ved fakultetet. Prøveforelesingskomiteen og komiteen for avhandlinga har ulike samansetning grunna at dei tidsmessig ikkje er samla og at formåla til dei to elementa i godkjenninga av ph.d.-graden er ulik i større grad enn i tidlegare ordning. Andre endringar er at fakultetet no tilbyr streaming og opptak av alle disputasar, at digital lese-versjon av avhandlinga vert tilgjengeleggjort i samband med disputas, og at fakultetet organiserer ei mottaking for kandidat og publikum direkte etter disputasen.

## **Nøkkeltall**

I 2025 tok fakultetet opp 8 nye ph.d-kandidatar på ph.d.-programmet: 7 stipendiatar og ein kandidat med offentleg sektor ph.d. Av dei 7 stipendiatane som starta var 6 av dei finansiert i tilknytning til forskingsprosjekt. Fakultetet lyste ut ei open stipendiatstilling i 2025.

Ei gjennomgåande utfordring for fakultetet er rekruttering til ph.d.-stillingar. Det er stor interesse for våre beste kandidatar frå mellom anna advokatfirma. Desse etablerer kontakt med studentane alt på tidlege studieår og gir ofte kandidatane jobbtillbod med løner som universitetet ikkje kan konkurrere med. Fakultetet arbeider systematisk med å gjere akademia og fakultetet særleg til ein relevant karriereveg for våre studentar, mellom anna i form av forskarlinja på femte studieår.

I 2025 hadde fakultetet 7 disputasar. Av avhandlingane var det 6 monografiar og 1 artikkelbasert avhandling. Av desse kandidatane hadde 4 levert inn avhandlinga før utgangen av normert tid. Fakultetet har lenge jobba strategisk med utforminga av ph.d.-programmet for å legge til rette for betre gjennomstrøyming. At fakultetet no har fleire

kandidatar som leverer før normert tid tilseier at utviklinga går i riktig retning. Fakultetet vil bygge vidare på tiltaka som alt er gjort og samstundes forsøke å styrke trenden ytterlegare.

### **Forskningsfellesskap.**

Alle ph.d.-kandidatar har tilbod om å vere med i ei eller fleire forskargrupper ved fakultetet, og dei fleste gjer bruk av det tilbodet. Sjølv om forskargruppene fungerer på noko ulike vis, legg dei fleste av dei stor vekt på å inkludere ph.d.-kandidatane i aktiviteten i gruppa, noko som òg er tema i dei årlege dialogmøta mellom dei respektive forskargruppeleiarane og prodekan for forskning. Fakultetet har det siste året oppretta to sentre der fagleg miljøbygging rundt og karriereoppfølging av tilsette i rekrutteringsstillingar er eit særleg fokus. Kandidatane har normalt òg meir enn ein rettleiar, som fungerer som viktige kopleingspunkt opp mot fagmiljøa, både på fakultetet og utanfor. I tillegg har mange fagområde aktive nettverk og samlingspunkt, som fakultetet legg til rette for deltaking i, òg økonomisk. Som nemnt nedanfor, legg òg ph.d.-programmet vekt på å skape dialog kandidatane seg i mellom, sjølv om dei har ulike avhandlingstema: Vi tenker på ph.d.-kandidatgruppa vår som ein viktig forskingsfellesskap i seg sjølv som vi ønsker å stimulere til aktivitet i.

### **Kobling til arbeids- og næringsliv.**

Rettsvitenskap er eit fagområde som tradisjonelt sett har hatt svært nær kontakt med arbeids- og næringsliv, noko som òg er ei styrke for ph.d.-utdanninga ved Det juridiske fakultetet. Til dømes har mange av rettleiarane gode nettverk i ulike juridiske institusjonar, noko som ofte kjem våre ph.d.-kandidatar til gode.

Fakultetet har per i dag 3 aktive ph.d.-kandidatar som er næringslivs- eller offentleg sektor-ph.d. Samstundes er i vi dialog med andre eksterne institusjonar om moglegheiter for nye avtalar. Vi opplever at sjølv i ei tid med økonomisk sparing i mange sektorar er det ei interesse frå eksterne institusjonar kring denne ordninga.

For fakultetet er det positivt å få fleire kandidatar inn på ph.d.-programmet, og vi er generelt nøgde med ordninga og erfaringane våre frå den. Samstundes har vi inntrykk av at det er ein stor fordel for kandidatane med god tilknytning til fagmiljø og akademia, og oppfordrar difor ph.d.-kandidatane våre til fysisk oppmøte på fakultetet i arbeidstida. Dette er naturleg nok uråd for dei eksterne kandidatane å få til, og den ekstra avstanden til fagmiljøet kan gi desse kandidatane ein litt tyngre veg.

### **Opplæringsdelen, herunder emner.**

Opplæringsdelen legg generelt stor vekt på å adressere generelle rettsvitenskaplege tema, som har relevans for kandidatane uavhengig av deira spesifikke avhandlingstema. På den

måten utfyller opplæringsdelen dei einiskilde prosjektarbeida og legg òg til rette for læring, samarbeid og diskusjon mellom kandidatane på programmet. Fakultetet ser på opplæringsdelen som særskild viktig for kvaliteten i forskning, mellom anna då studiet er eit profesjonsstudium. Opplæringsdelen er slik sett viktig for at kandidatane tek det nødvendige steget inn i den friare og meir refleksive forskingstenkinga.

Fakultetet sitt ph.d.-program har 7 obligatoriske ph.d.-emne på til saman 20 studiepoeng. Emna tek føre seg ei breidde av tema innanfor rettsvitskapleg forskning, samt gir ei innføring i vitskapsteoretiske tema og etikk. I tillegg inngår deltaking på vårt eige David Doublet seminar og Det nasjonale doktorgradseminaret (DNDS). I tillegg har ph.d.-programmet 10 opne studiepoeng kandidatane kan fylle med akademisk aktivitet som er relevant for eige prosjekt. Fakultetet tilbyr fast nokre kurs. Fagmiljøa klima, energi og berekraftsrett, rettskultur, skatterett og konkurranserett vart etter JUREVAL tildelt nettverksmidlar frå Forskingsrådet til å utvikle nasjonale ph.d.-kurs. Det har i perioden 2023-2025 vore fire slike kurs ved fakultetet, og det planleggast to til i 2026 og 2027. Nettverksprosjekta avsluttast hausten 2027. I tillegg er ei rekke eksterne aktivitetar relevante for godskriving på den opne delen.

Det er fakultetet sitt inntrykk at opplæringsdelen til ph.d.-programmet fungerer godt, sjølv om det stadig er rom for vidare utvikling og forbetring. Fakultetet vurderer og endrar ph.d.-programmet kontinuerleg. Dette handlar også om å tilpasse seg nye utviklingstrekk i sektoren: Der fakultetet tidlegare rekrutterte hovudsakleg stipendiatar som forska på norsk eller nordisk rett, har den auka delen av stipendiatstillingar tilknytt forskingsprosjekt gjort stipendiatgruppa stadig meir internasjonal og mangfaldig. Dette gjer at også ph.d.-emna må inkludere eit stadig meir internasjonalt fokus. Det har også vakse fram eit behov og ei interesse for at ph.d.-kandidatane lærer meir om å søke eksternfinansiering. I 2026 vil fakultetet sjå på korleis ein kan inkludere dette temaet i opplæringsdelen.

Fakultetet si største utfordring med opplæringsdelen er som elles at undervisningsressursane på fakultetet generelt er svært pressa, gjeve det dårlege forholdstalet student/lærer vi har. Som for anna aktivitet på fakultetet påverkar det ressursane som er tilgjengeleg for den for oss viktige opplæringsdelen på ph.d.-programmet.

### **Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid.**

Oppfølging av framdriftsrapportar: Ved fakultetet vert framdriftsrapportane behandla av ph.d.-sekretariatet, som består av prodekan for forskning (som også er leiar for ph.d.-programmet), visedekan for organisasjon og innovasjon (som har medarbeidaransvar for ph.d.-kandidatane) og ph.d.-koordinator. Kvar einiskild rapport vert gjennomgått av sekretariatet, og der det er naturleg å følgje opp vert det gjort basert på det konkrete behovet. I dei tilfella nokon i sekretariatet sjølv er rettleiar for kandidaten, og dermed ugild, vil

vedkomande ikkje lese rapporten og ikkje vere til stades i rommet når rapporten blir behandla. På denne måten sikrar ein at også desse kandidatane kan svare konfidensielt på spørsmål om rettleiarforholdet.

Midtvegsevaluering: Midtvegsevalueringa ved fakultetet er eit 4-timar langt seminar, der ein ekstern kommentator gir tilbakemelding på kandidaten sitt arbeid. I forkant av midtvegsevalueringa sender kandidaten in eit tekstmateriale. Dersom kandidaten skriv monografi skal materialet bestå av eit manus på 25000-40000 ord, samt eit følgeskriv som gir ei overordna forklaring på prosjektet. Ved artikkelbasert avhandling skal tekstmateriale bestå av ein artikkel som er sendt til publisering, eit artikkelutkast og eit utkast til avhandlinga si kappe i form av ei omarbeida prosjektskildring på 15-20 sider som forklarar prosjektet som heilskap.

Dersom det kjem fram i midtvegsevalueringa at kandidaten ligg klart bak forventna progresjon, utarbeidast det ein tidsavgrensa oppfølgingsplan. Den skal innehalde ei skildring av kva som forventast produsert i den komande perioden, normalt 6 månader fram i tid. Kandidaten må sende inn tekst som svarar til denne forventninga, og den dannar grunnlag for eit nytt møte.

I 2025 hadde 7 kandidatar midtvegsevaluering. Det var ikkje behov for å opprette oppfølgingsplan for nokon av kandidatane. Erfaringa frå 2025 er som tidlegare år at midtvegsevalueringa er eit nyttig verkemiddel for både fakultetet, rettleiarane og ikkje minst kandidatane sjølve. Fakultetet er godt nøgd med og får gode tilbakemeldingar på det opplegget som vi har utvikla for gjennomføring av midtvegsevaluering, og erfarer at vektlegginga av tidleg skrivning i ph.d.-løpet har vore nyttig med tanke på at midtvegsevalueringa vert konstruktiv for kandidatane.

Gjennomføring av medarbeidarsamtaler: Alle stipendiatar ved fakultetet vert invitert til medarbeidarsamtale kvart år. Dei fleste takkar ja, og fakultetet opplever medarbeidarsamtalane som eit nyttig reiskap for dialog med kandidatane og til innblikk i situasjonen deira.

Karriereplanar: Fakultetet har laga ein mal for karriereplanar tilpassa våre kandidatar og implementerte hausten 2025 utfylling og oppfølging av desse i samband med medarbeidarsamtalar.

### **Andre forhold fakultetene ønsker å omtale, for eksempel veilederopplæring.**

Fakultetet går no i gang med å gjennomføre ei 6-års evaluering av ph.d.-programmet i løpet av 2026. Våren 2026 vil vi såleis ta sikte på å få implementert dei siste endringane i dei planane for utvikling som vi så langt har hatt. Å få eit eksternt blick på og gjennomtenking av programmet, vil så gje oss nyttige innsikter for ytterlegare kvalitetsutvikling.



KMD bildearkiv: Installasjonen fra Siv Lier sitt ph.d.-prosjekt «Human Object – a disobedient pathway towards a more resonant design practice»

# Ph.d.- utdanningsmeldingen 2025

---

En overordnet vurdering av Ph.d.-utdanningen ved Fakultet for kunst, musikk og design

## INNLEDNING

Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) rommer kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning. Kunstnerisk utviklingsarbeid (heretter KU) inkluderer samtidskunst, design og utøvende og skapende musikk. Vitenskapelig forskning er innen feltene musikkterapi, musikkvitenskap og musikkpedagogikk. Forskerutdanningen er en viktig del av KMDs strategi 2023-2027. Særlig følgende punkter er relevante:

*KMD er en drivkraft i kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning.*

*KMD skal*

- *verne om den akademiske friheten i både kunstnerisk og vitenskapelig forskning og formidling*
- *være ledende i internasjonale miljøer for kunstnerisk utviklingsarbeid, og forskning i musikkterapi, musikkvitenskap og kunstfaglig pedagogikk*
- *styrke samfunnsrelevant forskning og innovasjon i kunst, musikk og design*
- *styrke offentliggjøring og publisering av fagfelleverdert forskning*
- *forankre forskerutdanningen i sterke og konsoliderte fagmiljøer med god veilederkompetanse*
- *bidra til gode karrieremuligheter for våre unge forskere*

## ORGANISERING

Forskerutdanningen ved KMD administreres etter tre ph.d.-forskrifter: KMDs ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid<sup>1</sup>, Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen<sup>2</sup> og Forskrift for graden doctor philosophiae ved Universitetet i Bergen<sup>3</sup>.

KMDs ph.d.-program i KU ble opprettet 27. september 2018. KMDs Utvalg for Forskning og forskerutdanning (UFF) er programstyre. Utvalget er sammensatt av tre representanter ansatt på grunnlag av kunstnerisk kompetanse, en representant ansatt på grunnlag av vitenskapelig stilling, en vitenskapelig stipendiat og en stipendiat knyttet til fakultetets ph.d.-program i KU. Prodekan for forskning leder utvalget og er programleder for ph.d.-programmet. Fakultetets ph.d.-koordinator er sekretær for saker som angår ph.d.-programmet.

Stipendiater ansettes på instituttene og tas direkte opp i ph.d.-programmet, eller ansettes ved institusjoner KMD samarbeider med, og tas deretter opp på fakultetets program. Ettersom fakultetene ikke har mulighet for å ha mer enn ett ph.d.-program, er det inngått en samarbeidsavtale med Det humanistiske fakultet (HF) om opptak til deres program av vitenskapelige stipendiater ved Griegakademiet. Prodekan for forskning ved KMD er fast observatør i HFs Forsker- og forskerutdanningsutvalg, som er programstyre for HFs ph.d.-program.

## OPPFØLGING AV FOREGÅENDE ÅRS PH.D.-UTDANNINGSMELDING OG TILTAK SOM HAR BLITT GJENNOMFØRT

---

<sup>1</sup> [Forskrift for graden ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid ved UiB](#)

<sup>2</sup> [Forskrift for graden ph.d. ved UiB](#)

<sup>3</sup> [Forskrift for graden dr.philos ved UiB](#)

## **Fremdriftsrapporter**

Fremdriftsrapporteringen fungerer og anvendes systematisk i kvalitetsarbeidet ved fakultetet. Etter fjorårets avvik, der den reviderte rapportmalen ikke ble tatt i bruk som planlagt, har fakultetet fulgt opp arbeidet med å sikre en meir enhetlig rapporteringspraksis. Den oppdaterte KU-malen har vært implementert og benyttet, men KMD har avdekket enkelte mangler og uklarheter i skjema, både den som besvares via lenke og den papirbaserte løsningen som benyttes ved oversittet frist. Skjemaenes utforming gjør det krevende å hente ut tilstrekkelig og presis informasjon. Fakultetet vil gå i dialog med UiB sentralt for å avklare disse forholdene før rapportering i 2026.

Griegakademiet og Institutt for design ser behov for bedre tilrettelegging av karrierefremmende arbeid. Kunstakademiet har arbeidet systematisk med tilpasning av karrierefremmende arbeid. Det har gitt gode resultater, som gjenspeiles i fremdriftsrapportene.

## **Veilederopplæring**

KMD har formalisert krav om at 10% av veiledningsressursen skal settes av til obligatorisk opplæring. KMD har revidert opplæringsprogrammet for veiledere og redusert fra 4 til 3 moduler á 2 timer. Reduksjonen er gjort som følge av at Nasjonal forskerskole i kunstnerisk utviklingsarbeid (HK-dir) har utviklet et nasjonalt tilbud for veiledere med både nettressurser og årlige digitale og fysiske seminarer. KMD gjennomførte 7 veiledermoduler i 2025.

## **Samarbeidsavtale med UiT:**

KMD har et tett samarbeid med UiT om rutiner for samarbeid og inkludering av kandidatene i ph.d.-programmet tatt opp på GA og KA, og det er kvartalsvise møtetidspunkt for dette. En formell avtale om fordeling av kostnader og resultatmidler mellom gradsgivende institusjon og vertsinstitusjon ble ferdigstilt og signert 7.1.2026.

## **Andre tiltak for å styrke ph.d.-programmet i KU i 2025:**

- Endret doktorgradsforskriften i kunstnerisk utviklingsarbeid per 13.02.2025.
- Endret programbeskrivelse med ikrafttredelse 13.02.2025.
- Revisjon av skjemaer / oppdatering av maler
  - Ny mal for ph.d.-avtale 2025-versjon.
  - Revidert *Retningslinjer for bedømmelseskomiteens vurdering av ph.d.-resultater i KU* i hht. endret forskrift/programbeskrivelse.
  - Revidert skjema *Anbefaling fra bedømmelseskomiteen* i hht. endret forskrift/programbeskrivelse.
  - Administrativ tilføyelse i skjema *Forslag til medlemmer av bedømmelseskomiteen*: «Ved levering av ph.d.-resultatet digitalt blir vurderingen normalt gjennomført digitalt. Dersom instituttet krever et fysisk møte, må kostnaden som hovedregel dekkes av instituttet.»
  - Innført nytt skjema: *Mal for erklæring fra samarbeidspartner(e)*.
  - Endret ordlyd i veiledningen til habilitetserklæring under vurdering av inhabilitet, første kulepunkt, til også å inkludere veiledere: «Nær personlig eller faglig tilknytning til en eller flere av søkerne, ph.d.-kandidat eller veiledere.»
- Innført strengere rutine for oppnevning av ekstern medveileder. Instituttet sender

nå akademisk CV sammen med instituttleders redegjørelse for valget basert på forskriftens kompetansekrav.

- Utvikling av kompetanse i bruk av Research Catalogue (RC):
  - Gjennomført 3 kurs i 2025 (RC901x2/RC902x1) for ph.d.-kandidater ved KMD, med tilbud om deltagelse også for ph.d.-kandidater i KU ved andre institusjoner. Kurset er gratis.
  - Gjennomført 1 kurs i RC-bruk for KMDs studie-/forskningsadministrasjon.
- Endret registrering i FS av gjennomført fellesfaglig obligatorisk opplæring ved Nasjonal forskerskole (20 sp) i KU til ett emne, og først *etter* opplæringen er gjennomført i sin helhet.
- Innført annonsering av KU-disputaser for omdømmebygging som et prøveprosjekt på Society for Artistic Research sitt SAR Announcements.

#### NØKKELTALL

- Opptak: PHDKU: 5 (1 på Design, 2 på KA, 2 på GA). PHDHF: 2
- Gjennomføring<sup>4</sup> : 4 PHDKU
- Disputaser: 4 PHDKU
- Underkjenninger: 0
- Frafall: 0
- Antall kandidater opptatt i ph.d.-programmet: 37 i PHDKU og 9 i PHDHF.
- Gjennomsnitt antall årsverk UiB-finansiert, tilsatt ved KMD: 21,15
- Gjennomsnitt antall ekstern finansiert (BOA), tilsatt ved KMD: 2,03
- Antall årsverk finansiert og tilsatt av andre institusjoner: 6 ved UiT
- Gjennomstrømming: antall opptak (7) er høyere enn antall fullførte kandidater (4). Diskrepansen skyldes i hovedsak lovhjemlete permisjoner, utsatt oppstart og forsinket opptak, som har forskjøvet progresjonen og skapt et midlertidig etterslep. I 2026 forventer KMD en vesentlig økning i antall disputaser, omtrent dobbelt så mange disputaser som tidligere år.
- Det ble sendt 9 forlengelsesbrev til 6 ulike stipendiater ved KMD, hovedsaklig knyttet til forlengelser for ulike rettighetsbaserte permisjoner.

#### FORSKNINGSFELLESKAP

Alle ph.d.-kandidatene er integrert i instituttens forskningsgrupper. Forskningsgruppene tildeles årlige driftsmidler som skal stimulere til regelmessige fellesaktiviteter, som igjen skal bidra til å skape aktive, relevante og inkluderende arenaer for kandidatene. Instituttene rapporterer om gruppenes sammensetning og aktiviteter i sine forskningsmeldinger til fakultetet (innført for meldingsåret 2024).

KMD har et stipendiat-drevet ph.d.-forum som fungerer som møtepunkt på tvers av institutter og programmer. Fakultetet setter av kr 10.000 per semester til forumets aktiviteter. Ved GA arrangeres det faste ph.d.-lunsjer og "GA#", et faglig forum som bidrar til kontakt mellom stipendiater og seniorforskere. Eksternt tilknyttede stipendiater inviteres også.

---

<sup>4</sup> Gjennomføring innenfor 6-årsåret for ph.d.-utdanningen.

## KOBLING TIL ARBEIDS- OG NÆRINGSLIV

Fakultetet benyttet seg ikke av ordningen nærings- og offentlig sektor ph.d. i 2025, men KMD inngikk avtale med KODE for fakultetets første offentlige ph.d. med oppstart i 2026.

- Alle stipendiater i KMDs ph.d.-program i KU har tett tilknytning til kulturfeltet, enten gjennom egen virksomhet eller samarbeid med private og offentlige kulturinstitusjoner. Ph.d.-resultatene vises vanligvis i samarbeid med institusjoner som Bergen Kjøtt, KODE, Kunsthall 3,14, Hordaland Kunstsenter, USF, Nattjazz, Nasjonalmuseet, Kristiansand Kunsthall og Oseana. I løpet av stipendiatperioden arbeider de aller fleste også internasjonalt, med visninger utenfor Norge, samtidig som doktorgradsarbeidet fremlegges lokalt.
- En stipendiat innen musikkvitenskap (etnomusikologi) på KMDHF er ansatt på NLA Høgskulen.
- En stipendiat innen musikkpedagogikk på KMDHF er ansatt på Høgskulen i Volda.

## OPPLÆRINGSDELEN, HERUNDER EMNER

- Nasjonal forskerskole i kunstnerisk utviklingsarbeid er organisert under HK-dir og dekker hele den obligatoriske opplæringsdelen for våre stipendiater. Gjennom fire moduler og halvårslige konferanser bidrar den med tverrfaglig opplæring samt faglige møteplasser på tvers av institusjoner, fagområder og metodiske og teoretiske perspektiver.
- KMD tilbyr kurs som kan inngå i Individuell opplæringsdel (totalt 10 sp):
  - Grieg Research School: En tverrfaglig forskerskole innenfor skapende og utøvende musikk, musikkterapi og musikkvitenskap
  - 2 emner, begge på 1 sp, i bruk av det internasjonale publiserings- og dokumentasjonsverktøyet Research Catalogue for kunstnerisk utviklingsarbeid: emnekode RC901 og RC902.
- Kandidatene kan ta kurs ved andre institusjoner med ph.d.-program i Norge, for eksempel UiS og INN. De kan i tillegg planlegge kurs eller opplæringsaktiviteter i organisasjoner i kulturfeltet eller internasjonale institusjoner. Fakultetet har hittil ikke opplevd utfordringer med manglende tilbud på relevante aktiviteter for ph.d.-kandidatene.

## KVALITETSARBEID I FORSKERUTDANNINGEN

KMD følger UiBs kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen.

- Fremdriftsrapporter: Det ble levert fremdriftsrapporter fra 28 kandidater og 27 veiledere i 2025. Instituttens funn ble presentert i UFF i februar 2026.
- Midtveiseevalueringer: Det ble gjennomført 5 midtveiseevalueringer. Det ble ikke anbefalt tiltak for oppfølging i noen av evalueringene. Fakultetet gjennomfører i tillegg obligatoriske sluttseminarer.
- Medarbeidersamtaler: Alle tre institutt ved KMD gjennomførte medarbeidersamtaler med sine respektive kandidater. Samtalene ble gjennomført av instituttleder eller forskningsleder. Ingen av instituttene har meldt behov for strategiske tiltak fra samtalene. GA og KA har i tillegg tilbudt samtaler til sine eksterne UiT-kandidater.
- Kvalitetssikring av opplæringsdelen, herunder emneportefølje og emneevaluering

og rammene for opplæringsdelen: Forskerskolens årlige evaluering av obligatorisk undervisningstilbud 2024-25 ble behandlet i UFF i oktober 2025. UFF stilte seg bak forskerskolens evaluering av undervisningstilbudet og fulgte opp med intern undersøkelse om veileders involvering i forskerskoleaktivitetene.

- Estimert år for neste 6-årsevaluering er 2029.

## ANDRE FORHOLD

I utviklingen av ph.d.-programmet KU er kontakt med de andre programmene i Norge viktig. Vi har god dialog med alle relevante institusjoner og programmer gjennom samarbeidet om Nasjonal forskerskole i KU hvor KMDs prodekan er styreleder. Foruten jevnlig styremøter, kaller forskerskolen inn til årlige dialogmøter. KMD er også vertskap for et årlig nasjonalt seminar om KU. I 2023-2025 var tema for seminarene spesifikt knyttet til ph.d.-programmene.

KMD meldte i 2024 om utfordringer knyttet til lagring og søkbarhet av ph.d.-resultater i kunstnerisk utviklingsarbeid, både i Nasjonalbiblioteket (NB) sitt digitale arkiv og i UiB sitt institusjonsarkiv (Elements). NB har nå selv tatt ansvar for å høste innleverte ph.d.-resultater fra KMD. NB har foreløpig ikke etablert en teknisk løsning som gjør materialet offentlig søkbart, men arbeider videre med dette og vil komme tilbake når en løsning foreligger. NVA bidrar til løsninger for arkivering og offentliggjøring i varig format fra 2026.

Antall stipendiatstillinger UiB tildeler KMD er ikke tilstrekkelig for jevn og kontinuerlig rekruttering av kandidater til fakultetets program i KU og til de vitenskapelige fagmiljøene. Med nedleggelsen av Program for Kunstnarleg Utviklingsarbeid (PKU) er det begrensede muligheter for eksternfinansierte ph.d.-kandidater i KU. Effekten av stipendiatstillinger trukket inn og gitt tilbake har gitt KMD redusert tildeling til rekrutteringsstillinger i 2025 (fra 21 stillinger i 2023, 20,2 i 2024, 19 i 2025 og 2026, en samlet nedgang på 10,5%). KMD har fortsatt behov for å få tilbakeført finansiering for minimum 1 stipendiatstilling. Fakultetet vil samtidig forsøke å innhente midler til eksternfinansierte stipendiatstillinger.

Fakultetet opplever at flere eksterne medveiledere trekker seg fra veilederoppdraget grunnet Skatteetatens strengere krav til attestert kopi av ID-dokumentasjon ved søknad om skattekort. Kravet er lite kjent internasjonalt, og i enkelte land innebærer det betydelige praktiske og økonomiske byrder, som reise til andre byer for å få dokumentasjonen attestert. Veilederne opplever gjentatte avslag fra Skatteetaten, og vurderer at innsatsen ikke står i forhold til honorarnivået. Problemstillingen er løftet til UiB sentralt, som har vært i dialog med Skatteetaten. Etaten arbeider nå med å forenkle prosessen for denne gruppen.

# Ph.d.-utdanningsmelding 2025 for Det medisinske fakultet

## Innhold

1. Oppfølging av tidligere tiltak .....	1
2. Nøkkeltall .....	2
3. Forskningsfellesskap .....	2
4. Kobling til arbeids- og næringsliv .....	2
5. Innovasjon og nyskapende forskning .....	3
6. Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid .....	3

### 1. Oppfølging av tidligere tiltak

I 2025 har Det medisinske fakultet videreført det systematiske arbeidet med å styrke kvaliteten i ph.d.-utdanningen. Et av de mest sentrale tiltakene var innføringen av et nytt digitalt veilederkurs, som ble lansert høsten 2025. Kurset er obligatorisk for alle hovedveiledere fra 1. januar 2026, uansett tilknytning til UiB, og er utviklet for å sikre at veiledere både kjenner regelverket og behersker pedagogiske verktøy som støtter kandidatens progresjon. Kurset, som også inkluderer korte erfaringsbaserte intervjuer med veiledere, representerer fullføringen av det siste hovedpunktet fra den eksterne programevalueringen av ph.d.-programmet i 2022/2023.

I året som gikk ble også programbeskrivelsen for Ph.d.-programmet ved Det medisinske fakultet (PHDMD) revidert. Fakultetet presiserte at ansatte i tekniske stillinger (kategori C) som hovedregel ikke skal være veiledere, men at enkeltstående, saklig begrunnede unntak kan gjøres for senioringeniører med ph.d.-grad. Videre ble det slått fast at det normalt skal oppnevnes én hovedveileder og én medveileder, med mulighet for en ekstra medveileder etter søknad når det foreligger faglig begrunnede behov. Retningslinjene for doktoravhandlinger ble også oppdatert, med en egen retningslinje for monografier og med tydeligere krav til hvilke typer artikler som kan inngå i artikkelbaserte avhandlinger.

Det internasjonale samarbeidet ble videreført gjennom NORDOC-samarbeidet, som gir kandidatene lik tilgang til en felles nordisk kursdatabase. Fakultetet deltok på partnerskapsmøtet under NORDOC-konferansen i Oslo i august 2025.

Det ble gjennomført årlige dialogmøter med instituttene, hvor kandidatoppfølging, utfordringer og kvalitetsutvikling diskuteres åpent. Instituttene er helt sentrale i det daglige kvalitetsarbeidet.

Fakultetet har også videreført arbeidet med å styrke veiledernes kompetanse, blant annet gjennom seminarer og målrettet tilbud om opplæring. I februar 2025 arrangerte fakultetet et todagers kurs for ph.d.-veiledere med professor Gitte Wichmann-Hansen, med mer enn 20 års erfaring med utvikling av undervisning i høyere utdanning. Seminaret ble godt mottatt og er etterspurt på nytt. Vi henviser også til beskrivelse av det nye digitale veilederkurset, som er omtalt ovenfor.

## 2. Nøkkeltall

I 2025 tok fakultetet opp 98 nye ph.d.-kandidater, som er en økning fra året før (91) fordelt slik: IGS: 31, K1: 22, K2: 30, IBM: 13 og IKO: 2. IBM tok imot sju nye kandidater i det EU-finansierte i Marie Skłodowska-Curie-programmet.

Totalt ble det avlagt 92 doktorgrader ved fakultetet i løpet av året, en økning fra 88 i 2024. Fakultetet anerkjenner det store arbeidet instituttene og Forskningsseksjonen legger ned i å håndtere nærmere hundre opptak og disputaser årlig.

Andelen kandidater som gjennomfører doktorgraden innen seks år, viser fortsatt stabilitet (tabell 1). For opptaksåret 2019 var gjennomføringsgraden 71 prosent, omtrent på nivå med tidligere kull. Både institusjonelle forhold og individuelle livshendelser påvirker tidsbruk, og ettervirkningene av koronaperioden merkes fortsatt. Instituttene og fakultetet følger opp kandidater som går over normert tid, blant annet gjennom personlig oppfølging og veiledning og tilbud om kurs i livsmestring.

**Tabell 1: Andelen ph.d.-kandidater på MED som gjennomfører innen seks år**

Indikator-år	Start-år	Disputert				Total
		Ja	Ja	Nei	Nei	
		Andel	Antall	Andel	Antall	
2025	2019	70,7%	58	29,3%	24	82
2024	2018	68,8%	75	31,2 %	34	109
2023	2017	71,8 %	84	28,2 %	33	117

Åtte kandidater fikk anbefaling om mindre omarbeiding, samme antall som i 2024. Det var ingen underkjenninger i 2025. Fakultetet tolker dette som et resultat av økt oppmerksomhet på kvaliteten på avhandlingens sammenstilling (kappen) og veilederens støtte i skriveprosessen, men kanskje også at bedømmelseskomiteene i noen tilfeller velger å gi kandidater mulighet til omarbeiding fremfor direkte underkjenning. Direkte underkjenning kan være mer belastende for kandidat og veileder.

## 3. Forskningsfelleskap

Instituttene har i 2025 fortsatt arbeidet med å sikre at ph.d.-kandidatene raskt blir integrert i fagmiljøene. Onboarding-rutinene som ble innført i 2023, er nå i aktiv bruk ved alle institutter og bidrar til faglig og sosial inkludering, uavhengig av kandidatens ansettelsesforhold. Forskerskolene har en sentral rolle i integreringsarbeidet, både gjennom kurs, seminarer, faglige diskusjoner og sosiale aktiviteter. Kandidatene inkluderes også i forskergrupper og deltar i møteaktivitet og faglig veiledning.

Kandidatene er en viktig del av forskningsaktiviteten på instituttene og deres faglige bidrag fremheves som betydelige innen grunnforskning, kliniske prosjekter og tverrfaglige satsinger. Fakultetet anerkjenner den systematiske strukturen instituttene skaper rundt faglig tilhørighet og oppfølging av kandidatene.

## 4. Kobling til arbeids- og næringsliv

Bruken av nærings-ph.d.- og offentlig sektor-ph.d.-ordningene har vært begrenset de siste årene, med totalt fire kandidater i perioden 2020–2025. Instituttene vurderer selv om disse ordningene skal benyttes og ett institutt peker på utfordringer knyttet til publiseringsbegrensninger når prosjekter involverer patentsøknader. Likevel er koblingen mellom ph.d.-utdanningen og arbeidsliv sterk. Omtrent 40 % av kandidatene er leger som tar doktorgrad, og som vender tilbake til klinikken etter fullført grad. Disse er i hovedsak finansiert gjennom stipend fra Helse Vest, Helse Bergen eller lignende. Innen odontologi finansierer tannhelsetjenestens kompetansesentre jevnlig ph.d.-kandidater, noe som gir en naturlig kobling til klinisk praksis i tannhelsetjenesten. En betydelig andel

av kandidatene er klinikere som returnerer til praksis etter fullført grad sikrer at forskerutdanningen er tett integrert med behovene i helsetjenesten.

IGS deltar også i nasjonale forskerskoler og tematiske nettverk som inkluderer samarbeid med eksterne aktører som NAV, Statens arbeidsmiljøinstitutt og Folkehelseinstituttet. Dette er tydelig i den nye nasjonale forskerskolen i epidemiologi, der slike aktører inngår som partnere.

Fakultetet har sterke fagmiljøer innen biomedisinsk grunnforskning og internasjonalt samarbeid med det globale sør hvor koblingen til arbeids- og næringsliv kanskje kan virke mindre direkte. Likevel viser alumnusundersøkelsen fra 2023 at kandidatene i stor grad finner relevante jobber etter endt doktorgrad. I tillegg til de rundt 40% som går tilbake til helsetjenesten/sykehus, går omtrent 20 % til universitets- og høyskolesektoren, mens rundt 11 % arbeider i helse- og sosialsektoren og rundt 11% i privat sektor<sup>1</sup>. Det kliniske og helserelaterte arbeidsmarkedet er spesielt viktig for kandidater fra MED og de kliniske instituttene har gode strukturer for mottak og integrering av kandidater fra klinisk virksomhet.

Forskerlinjestudentene er en viktig kobling mellom utdanning, forskning og arbeidsliv. Ordningen fungerer både som en rekrutteringsvei og som en strategisk satsing for å gi medisinstudenter forskningskompetanse tidlig i utdanningsløpet. Dette bidrar til lavere gjennomsnittsalder ved oppstart av ph.d.-løpet og kortere gjennomføringstid. En kombinasjon av klinisk utdanning og forskerutdanning kan potensielt åpne for flere yrkesmuligheter for leger og tannleger, også utenfor de tradisjonelle kliniske miljøene.

## 5. Innovasjon og nyskapende forskning

Innovasjonsarbeidet ble betydelig styrket i 2025 gjennom et nytt samarbeid med Eitri og VIS Innovasjon, finansiert av NFR gjennom tidlig fase teknologioverføringsmidler, såkalte TFTO-midler. Fakultetet har engasjert en innovasjonsrådgiver som benytter sine tette koblinger med forskningsmiljøene for å identifisere og følge opp konkrete idéer på en effektiv måte, blant annet ved å vurdere ph.d.-prosjekter med tanke på innovasjonspotensial. Målet er å stimulere kandidater til å videreutvikle ideer. Selv om dette arbeidet er i en tidlig fase, representerer det en viktig retning for innovasjonsarbeidet på fakultetet med stor relevans for forskerutdanningen og bidrar til å styrke innovasjonsaktivitetene på fakultetsnivå. Det er også anledning å diskutere mulig innovasjonspotensial i prosjektet under midtveisevalueringen (MVE) da teamet om innovasjonspotensial i ph.d.-prosjektet er tatt inn i retningslinjene for MVE på fakultetet.

Instituttene beskriver ph.d.-kandidatenes prosjekter som sterkt forankret i forskningsfronten i sine fagmiljøer. Prosjektene har ofte høy grad av originalitet, og kandidatene deltar i mange tilfeller i større internasjonale og tverrfaglige forskningsinitiativ. Fakultetet vurderer nivået på nyskapende forskning som høyt.

## 6. Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid

Kvalitetssikringen av ph.d.-utdanningen bygger på en kombinasjon av systematisk oppfølging, faste rutiner og tett dialog mellom institutter og fakultet.

**Framdriftsrapportene** brukes aktivt for å avdekke behov for tiltak, og når rapporter fra kandidat og veileder ikke samsvarer, innkaller instituttledelsen eller instituttets ph.d.-koordinator til oppfølgingsmøter. Årlige dialogmøter mellom fakultet og institutter gir rom for å diskutere utviklingstrekk, utfordringer og konkrete saker.

---

<sup>1</sup> Ph.d.-alumnusundersøkelsen 2023: *En undersøkelse blant doktorer som fullførte ph.d.-utdanningen ved UiB i årene 2016 til 2019.*

**Midtveisevalueringen (MVE)** er et annet sentralt element, og fakultetet reviderte retningslinjene for MVE i 2024 for å klargjøre formålet og styrke den faglige dialogen. Alle kandidater gjennomfører MVE og oppfølgingen skjer i regi av instituttene og tilpasses kandidatens individuelle behov.

Når det gjelder **medarbeider- og oppfølgingssamtaler**, varierer gjennomføringsgraden mellom instituttene. De store instituttene K1 og K2 har mange kandidater og på K1 takker de eksterne kandidater i liten grad ja til oppfølgingssamtale. Ved IGS takker internasjonale, eksternt ansatte kandidater oftere nei på grunn av geografisk avstand, men instituttet gjennomfører medarbeidersamtale med UiB-ansatte stipendiater. IKO og IBM ha et færre antall kandidater enn IGS, K1 og K2, og har høy oppslutning om samtalene.

### **Opplæringsdelen og emneevaluering**

MED har av 54 ph.d.-emner, hvor alle utenom MEDMET901 er administrert gjennom forskerskolene ved instituttene. Fakultetet startet nylig en helhetlig revisjon av hele opplæringsdelen, inkludert emneporteføljen, for å sikre samsvar med gjeldende reglement og praksis. Arbeidet pågår i 2026.

### **Forskerskoler og forskerskoleevaluering**

Alle ph.d.-kandidater skal være tilknyttet en forskerskole for å sikre faglig forankring, sosial integrering og tilgang til relevant kompetanse. MED har åtte lokale forskerskoler, forankret ved instituttene, som tilbyr faglige kurs, opplæring i overførbare ferdigheter og et sosialt støtteapparat. Kandidatene kan også delta på tvers av forskerskolene, og fakultetet er i tillegg involvert i flere nasjonale forskerskoler.

I 2025 fikk to nye nasjonale forskerskoler NFR-støtte, begge med deltakelse fra IGS: EPINOR, som skal styrke epidemiologisk kompetanse og datadrevet innsikt i norsk helseforskning, og NRSQH-SF, som retter seg mot global helse og bærekraft.

Våren 2025 nedsatte fakultetet en arbeidsgruppe for å evaluere de lokale forskerskolene ved MED. Formålet var å vurdere i hvilken grad forskerskolene oppfyller sine mål og bidrar til kvalitet i forskerutdanningen. Rapporten fra juni 2025 presenterte to alternative modeller for organisering. Dekanetet vurderte at en samlet, sentralisert forskerskole med egen administrasjon ikke er realistisk innenfor dagens ressurser, og besluttet å videreføre den eksisterende modellen. Samtidig skal det utarbeides tydeligere kriterier for aktivitet, kvalitet og ressursbruk for å sikre mer enhetlig praksis. En ny evaluering skal gjennomføres om to år.



Foto: T. Brødreskift, UiB

# PH.D.-UTDANNINGSMELDING

2025 – Fakultet for naturvitenskap og teknologi

## Innhold

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak.....	1
Opptak, gjennomføring, disputaser, frafall, m.m.....	2
Nøkkeltall (DBH og FS).....	2
Opptak og rekruttering.....	2
Gjennomføring .....	3
Disputaser.....	3
Underkjenning og mindre omarbeiding.....	3
Frafall.....	3
Forskningsfelleskap.....	3
Kobling til arbeids- og næringsliv .....	4
Opplæringsdelen .....	4
Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid .....	4
Oppfølging av framdriftsrapporter.....	4
Midtveisevaluering.....	5
Gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingsamtaler.....	5
Kvalitetssikring av opplæringsdelen.....	5
Gjennomføring og oppfølging av programevaluering .....	5
Andre forhold som fakultetet ønsker å omtale.....	5
Planer for 2026.....	6

## Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

Fakultetet har i 2025 og inn i 2026 arbeidet særlig med følgende områder:

### **Programevaluering og reakkreditering av ph.d.-programmet**

Den eksterne evalueringen av ph.d.-programmet ble gjennomført våren 2025. Evalueringskomiteen besøkte fakultetet i april for å intervjuer ulike aktører og leverte sin rapport i juni. Rapportens anbefalinger dannet, sammen med innspill fra en workshop på fakultetet, grunnlaget for en oppfølgings- og tiltaksplan. Med utgangspunkt i både egnevalueringen og den eksterne evalueringen ble ph.d.-programmet reakkreditert av fakultetsstyret i desember (Sak 46/2025).

### **Oppfølging av dialogmøter**

Fra 2025 er det innført årlige dialogmøter mellom fakultetets forskerutdanningsledelse og instituttledelse og ph.d.-koordinator ved det enkelte institutt. Innspill, ideer og forslag fra møtene brukes i det videre kvalitetsarbeidet og sees i sammenheng med anbefalingene fra programevalueringen.

### **Veilederseminar**

Fakultetet etablerte i 2024 et årlig veilederseminar for å tilby opplæring og en arena for erfaringsutveksling for ph.d.-veiledere. Det andre seminaret ble arrangert i november 2025 med temaet «Hvordan støtte stipendiater i krevende perioder». Seminaret ble holdt av Bedriftshelsetjenesten og fikk svært gode tilbakemeldinger.

## Økt gjennomføring

Instituttene har i 2025 hatt særskilt fokus på å styrke gjennomføringen og har derfor innført og videreutviklet ulike tiltak for systematisk oppfølging av kandidatene gjennom hele løpet. De fleste institutter har etablert gode rutiner for onboarding, og enkelte bruker forventningsavklaringsskjema i oppstartsamtaler. Ved Kjemisk institutt er risikoanalyse innført som del av prosjektbeskrivelsen. Der slike verktøy er tatt i bruk, følges både forventningsavklaring og risikoanalyse opp i midtveisevalueringen.

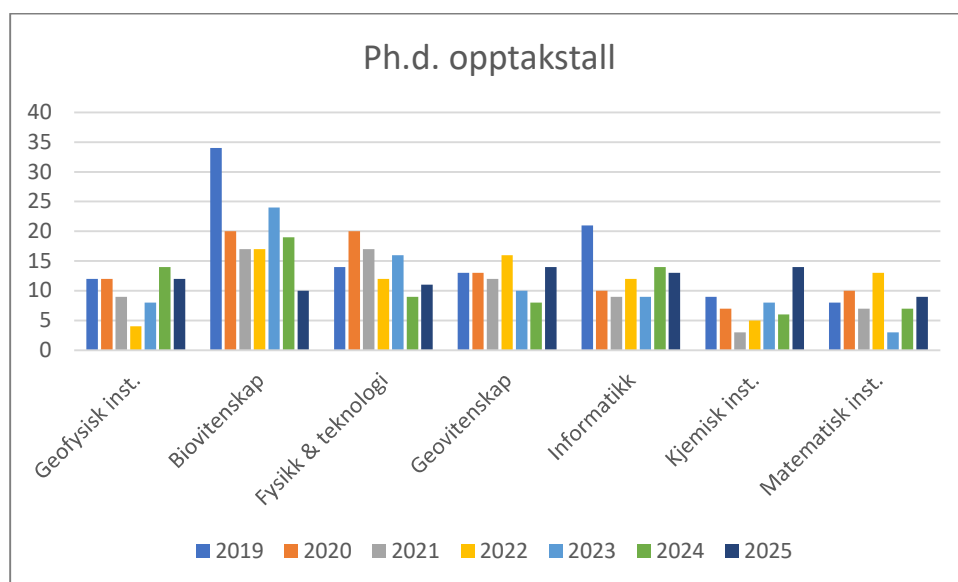
Flere institutter har utviklet, eller planlegger å utvikle, rutiner for offboarding i god tid før kontraktsslutt. Formålet er å avklare prosjektstatus og utarbeide en realistisk fremdriftsplan for innlevering, med særlig oppmerksomhet på kandidater som ligger etter plan. HR deltar aktivt i offboardingsprosessen som del av tilbudet om karriereveiledning og for å sikre en god og informativ avslutning av arbeidsforholdet.

## Opptak, gjennomføring, disputaser, frafall, m.m.

### Nøkkeltall (DBH og FS)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Opptak	111	92	74	78	77	77	83
Disputaser	69	75	83	54	74	77	66
Gjennomsnittlig nettotid	Vår	3,3	3,3	3,4	3,2	3,4	3,7
	Høst	3,6	3,3	3,4	3,3	3,4	3,5
Gjennomsnittlig bruttotid	Vår	4,4	4,4	4,4	4,2	4,2	4,7
	Høst	5,0	4,5	4,2	4,4	4,4	4,5
Gjennomføring innen 6 år	70%	79%	80%	80%	72%	72%	75%
Mindre omarbeiding	2	4	5	5	9	7	6
Underkjenning	3	0	1	2	0	0	2
Kandidater som har avbrutt	15	10	18	17	10	11	14

Tabell 1: Nøkkeltall for ph.d.-utdanningen 2019-2025



Figur 1. Opptakstill fra 2019-2025 fordelt på instituttene

## Opptak og rekruttering

I 2025 begynte 83 nye kandidater. Opptakstillene har vært veldig stabile siden 2021, med en liten økning i 2025. Selv om det er positivt at det samlede opptakstallet økte, hadde enkelte institutter et lavere opptak i 2025 (Figur 1) og arbeider aktivt for å styrke rekrutteringen i 2026.

Fakultetet har som mål å styrke rekrutteringen av høyt kvalifiserte kandidater gjennom å tilby en fremtidsrettet forskerutdanning og fremstå som en attraktiv arbeidsgiver. Økt ekstern finansiering er en forutsetning for å kunne utvide rekrutteringsgrunnlaget. Samtidig skaper både reduksjoner i bevilgninger og manglende justering av prosjektrammer betydelige utfordringer for videre vekst, og dette er blant årsakene til den nedgangen i stipendiatstillinger vi erfarer. Slik rammene er i forskningsrådet nå prioriteres ofte forskerlønn fremfor en stipendiat fordi det ikke er rom for begge.

Et høyt antall ph.d.-kandidater og et bredt sammensatt kandidatgrunnlag er av stor betydning for fakultetet. Flere institutter rapporterer imidlertid om utfordringer med å rekruttere norske kandidater innen enkelte fagområder. I tillegg kan regelverk knyttet til ansvarlig internasjonalt samarbeid og eksportkontroll gjøre ansettelsesprosesser mer tidkrevende, noe som i enkelte tilfeller resulterer i ubesatte stillinger.

### Gjennomføring

Gjennomføringstiden har vært relativt stabil over tid, men var noe høyere for kandidater som disputerte i 2024 og 2025. I 2025 var gjennomsnittlig nettotid 3,8 år (vår) og 3,7 år (høst). En mulig årsak er at flere kandidater fra «koronakullene» fullførte i denne perioden.

For UiB-ansatte kandidater var nettotiden 4,1 år (vår) og 3,9 år (høst), noe som vurderes som et godt resultat for kandidater med fireårige kontrakter.

### Disputaser

I 2025 ble det gjennomført 66 disputaser. Til tross for at instituttene hadde forventet en økning, falt antallet sammenlignet med de foregående årene. Etter en markant nedgang i 2022 økte tallene i 2023 og 2024, men utviklingen snudde på nytt i 2025. Det samlede resultatet ligger dermed klart under måltallet.

### Underkjenning og mindre omarbeiding

I 2025 ble to avhandlinger underkjent. Seks avhandlinger fikk innstilling om mindre omarbeiding; av disse ble én underkjent etter ny innlevering, mens de øvrige fikk positiv innstilling.

Fakultetene samarbeider med FIA om tydeligere retningslinjer for bedømmelse. Dette omfatter blant annet revisjon av malen for bedømmelseskomiteens innstilling, med mål om å sikre at særlig utenlandske komitémedlemmer lettere kan skille mellom en avhandling som er forsvarlig til tross for mindre svakheter, og tilfeller der det bør anbefales mindre omarbeiding.

### Frafall

I 2025 ble det registrert 14 avbrutte avtaler. Årsakene varierer fra private forhold, tap av motivasjon, eller overgang til en stilling etter finansieringsperioden. Instituttene opprettholder dialog med «gamle» kandidater der man fortsatt vurderer at det er mulighet for at kandidaten vil fullføre graden.

### Forskningsfelleskap

Blant NT fakultetets doktorgradskandidater er litt over halvparten UiB-stipendiater gjennom rammefinansiering, mens rundt en fjerdedel er NFR-stipendiater og 6 % er EU-finansiert. 77 % av kandidatene har UiB som arbeidsgiver, mens 7 % er ansatt ved andre UH-institusjoner. De øvrige kandidatene har en arbeidsgiver i instituttsektoren eller i private firma. De fleste kandidater er knyttet til etablerte forskningsprosjekter, en stor andel innenfor UiBs strategiske satsningsområder som hav, klima og energi. NT fakultetets stipendiater inngår som en naturlig del av instituttens faglige miljø.

Gjennom veilederkomiteen og forskningsgruppen skal kandidaten bli en del av og bidra til det lokale, nasjonale og internasjonale utviklingsarbeidet innen sitt forskningsfelt. Prosjektbeskrivelsen er en viktig del av opptakssøknaden og kvalitetssikres av instituttets forskerutdanningsutvalg. Målet er en rask integrasjon av kandidaten i forskningsgruppen og umiddelbar oppstart av prosjektet.

Instituttene legger stor vekt på å inkludere alle kandidater i både sosiale og faglige aktiviteter, og har utviklet gode mekanismer for dette. Eksternt ansatte kandidater får det samme tilbud om informasjon og oppfølging som de internt ansatte kandidatene. I instituttens nyhetsbrev blir nye kandidater presentert, gjerne med en kort omtale av prosjektet.

Institutt for biovitenskap har etablert BIO Early Career Community (ECC), en faglig-sosial arena for interne og eksterne ph.d.-kandidater og postdoktorer. Alle nye ph.d.-kandidater blir lagt til i ECC sin Teams-kanal. ECC arrangerte et vellykket symposium i desember 2025, med plan om å gjøre dette årlig.

Både interne og eksterne kandidater bidrar vesentlig til nyskapende forskning samt nasjonalt og internasjonalt samarbeid. En intern undersøkelse viser at 85 % av manuskriptene i doktorgradsavhandlingene (2017–2021) ble publisert, og over 33 % på høyeste nivå.

### Kobling til arbeids- og næringsliv

Fakultetet hadde 12 nærings-ph.d.-kandidater i 2025, noe under måltallet på 15. Fakultetet har et ønske om å fortsette et strategisk og systematisk arbeid for å øke andelen av denne gruppen. Fire institutter har nærings-ph.d.-kandidater og ønsker å videreføre eller øke ordningen.

En betydelig andel av kandidatene (rundt 16 %) er ansatt og finansiert i instituttsektoren, offentlige institusjoner eller det private næringslivet, ofte som del av langvarige forskningssamarbeid. Denne gruppen bidrar i vesentlig grad til nyskapende forskning og til å styrke fakultetets samlede forskningsaktivitet. Ved opptak av eksterne kandidater sikrer instituttene at nødvendige rammebetingelser er på plass, herunder finansiering, tilfredsstillende arbeidsforhold og god veiledning. Det legges også vekt på at kandidatene blir inkludert i instituttets sosiale og faglige felleskap.

I alumnusundersøkelsen 2023 rapporterte over 90 % av fakultetets kandidater at de hadde relevant jobb innen ett år etter disputas, 80 % var fast ansatt og nesten 60 % arbeidet hovedsakelig med forskning.

### Opplæringsdelen

Opplæringsdelen for ph.d.-kandidater ved fakultetet består av en formell del, vitenskapsteori- og etikk, og en formidlingsdel. Kandidatene har et bredt tilbud av masteremner, ph.d.-versjoner av masteremner, forskerskoler og forskerkurs nasjonalt og internasjonalt. Spesialpensum tas i bruk når kandidatens behov ikke dekkes av tilbudet.

Forskerskolen Climate-Informed startet ved Geofysisk institutt i 2025. I 2026 etableres to nye forskerskoler: CompLiNor ved Institutt for informatikk og ChemSchool ved Kjemisk institutt. I tillegg er Matematisk institutt partner i Mathesis, etablert av Lie–Størmer-senteret (LSC), og Institutt for biovitenskap er partner i Photosyntech. De to sistnevnte er nasjonale forskerskoler etablert ved UiT i 2025 men der UiB er samarbeidspartner.

### Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid

#### Oppfølging av framdriftsrapporter

Instituttene bruker rapportene aktivt for å identifisere behov for oppfølging. Ph.d.-koordinator og leder for forskerutdanningsutvalget gjennomgår rapportene, og instituttleder involveres ved behov. Rapportene danner grunnlag for til forberedelse av samtaler med kandidatene og veilederne der dette vurderes som nødvendig.

## Midtveisevaluering

Midtveisevaluering er godt etablert og oppleves som nyttig av både kandidater og veiledere. Kandidatens presentasjon av prosjektet er som regel åpen for alle og fungerer som en faglig og sosial møteplass, samt en læringsarena for studenter og andre kandidater. Kandidatene verdsetter muligheten for å få konstruktiv tilbakemelding på prosjektet.

Instituttets forskerutdanningsutvalg er representert i evalueringskomiteen, og midtveiseevalueringen fungerer som et viktig verktøy for å vurdere status og framdrift i ph.d.-prosjektene. Flere miljøer uttrykker ønske om at evalueringen gjennomføres tidligere i løpet, slik at eventuelle justeringer kan iverksettes i tide. Noen institutter innhenter i tillegg en statusrapport fra veileder som del av vurderingsgrunnlaget. I tillegg tar flere institutter i bruk skjema for forventningsavklaring og risikoanalyse ved oppstart av nye kandidater, og følger opp disse under midtveiseevalueringen.

## Gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingssamtaler

De fleste institutter har gode rutiner for medarbeidersamtaler for interne kandidater og tilbyr oppfølgingssamtaler til eksternt ansatte kandidater. Dessverre er det få eksterne kandidater som takker ja til tilbudet. Samtalene blir som regel gjennomført av instituttleder eller delegert til forskerutdanningsleder eller faggrupeleder. Ved Institutt for informatikk får interne kandidater en mentor fra en annen forskningsgruppe som også gjennomfører medarbeidersamtale.

Dialogmøtene har vist at det er variasjon i praksis og rutiner når det gjelder medarbeidersamtaler. Temaet skal derfor diskuteres videre i programstyret og dialogmøtene.

I tillegg til medarbeidersamtaler gjennomfører instituttene ulike møter med kandidatene gjennom doktorgradsløpet som for eksempel onboardingmøter, oppfølgingssamtaler innen utgangen av det første året, HR-/studiemøter og offboardingsmøter.

## Kvalitetssikring av opplæringsdelen

Fakultetet gjennomfører i 2026 en evaluering av emneporteføljen og rammer for opplæringsdelen. Det er sendt et høringsbrev til instituttene der det er stilt en rekke spørsmål som skal belyse alle aspekter av opplæringsdelen i ph.d.-utdanningen.

Det obligatoriske ph.d.-emne «MNF990 Vitenskapsteori og etikk» ble evaluert i 2025 og fikk svært gode tilbakemeldinger fra kandidatene. Kandidater ved Matematisk institutt har gitt ut en bok om etikk i matematikkfaget med essays fra MNF990.

Ph.d.-versjon av masteremner evalueres sammen med masteremnet. Spesialpensum og eksterne kurs må godkjennes av forskerutdanningsutvalget, som vurderer både innhold og nivå på emnene. Alle endringer i den individuelle opplæringsdelen må godkjennes av forskerutdanningsutvalget.

## Gjennomføring og oppfølging av programevaluering

Fakultetet gjennomførte en egevaluering av ph.d.-programmet i 2024, som ga et godt grunnlag til den eksterne programevalueringen som ble gjennomført i 2025. Den eksterne evalueringskomiteen besøkte fakultetet i april 2025 og intervjuet relevante personer, samt overvar en midtveiseevaluering. Komiteen leverte sin rapport i juni samme år. Med utgangspunkt i rapporten utarbeidet fakultetet en oversikt over komiteens anbefalinger og forslag til videre oppfølging med sikte på å videreutvikle ph.d.-programmet. Noen av hovedpunktene ble drøftet på en workshop i september med deltakelse fra programstyret, ph.d.-administrasjonen, stipendiater og inviterte gjester. Oppfølging og implementering av tiltak utgjør et sentralt arbeid for ph.d.-administrasjonen og programstyret framover.

## Andre forhold som fakultetet ønsker å omtale

*Ph.d.-gjennomføring, oppfølging og måltallsoppnåelse* ble satt som et eget punkt på fakultetets risikokart 2024-2025 og ble tatt opp gjentatte ganger i ledermøter og fakultetsstyret. Ulike aspekt ved forskerutdanning og oppfølging av ph.d. kandidatene er jevnlig tema på NT-fakultetets ledermøter.

Både fakultetsstyret og ledergruppen gav utrykk for bekymring for nedgangen i opptak til ph.d.-programmet, og anbefalte at det i tiden fremover bli holdt et kontinuerlig blikk på utviklingen samt se på tiltak for å bedre opptakstallene. På tross av denne bekymringen har de tiltakene som er blitt gjennomført for å sikre best mulig forhold for god gjennomføring i ph.d.-programmet gjort at *Ph.d.-gjennomføring, oppfølging og måltallsoppnåelse* fra 2026 nå er tatt ut fra fakultetets risikokart som definerer de 10 områdene som skal ha særskilt oppmerksomhet fra fakultet i inneværende periode. Man vil allikevel understreke at videre arbeid med å utvikle fakultetets ph.d.-program fremdeles ses på som svært viktig.

## Planer for 2026

- Oppfølging av programevalueringen
- Evaluering av rammene for opplæringsdelen og emneporteføljen
- Oppfølging av dialogmøtene med instituttene
- Veilederseminar
- Dagsseminar for førsteårs-kandidater

## Ph.d.-utdanningsmelding 2025 for Det psykologiske fakultet (WebSak 26/46577)

Det psykologiske fakultet har om lag 110 ph.d.-kandidatar, og har dei siste fem åra hatt gjennomsnittleg 18,6 disputasar i året. Kring 40 % av ph.d.-kandidatane er eksternfinansierte, og har arbeidsplass andre stadar enn ved UiB. Stipendiatane ved fakultetet har sitt eige stipendiatutval (*psykSTIP*), som arbeider for å fremja interessene til både interne og eksterne ph.d.-kandidatar. Alle ph.d.-kandidatar er knytt til 4 ulike forskarskular. Fakultetet organiserer 3 av forskarskulane: *International Graduate School in Interdisciplinary Neuroscience (IGSIN)*, *Graduate School of Human Interaction and Growth (GHIG)*, og *Graduate School of Clinical and Developmental Psychology (CDP)*. I tillegg koordinerer og driftar fakultetet forskarskulen *The Nordic Graduate School of Educational Research (NORED)*. Denne forskarskulen er ein nordisk forskarskule med i alt 15 partnerinstitusjonar med meir enn 350 medlemmer. NORED er etablert ved UiB av fagmiljø tilknytt Institutt for pedagogikk (IPED) ved Det psykologiske fakultet.

### Oppfølging av førre års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

I 2025 har fakultetet og forskarskulane har hatt litt mindre kursaktivitet i ph.d.-utdanninga enn året før. Likevel: Over 50 ECTS vart tilbydd kandidatane gjennom 21 ph.d.-emne, og minst 188 deltok totalt i aktivitetane i 2025. Den utfordrande økonomiske situasjonen ved fakultetet gjer at situasjonen også er krevjande for ph.d.-utdanninga med lite rom til ressursbruk, både når det gjeld drift, bemanning og særlege satsingar. Emneevalueringar er i bruk for alle ph.d.-kurs, og fakultetet ser gode tilbakemeldingar på aktivitetane som vert tilbydd i ph.d.-programmet. Fakultetet fekk i mai 2025 den første programevalueringa frå ein ekstern evalueringskomité, og oppfølging av rapporten har vore viktig i haustsemesteret. Det er fastsett ein tiltaksplan for kvalitetsutvikling av ph.d.-utdanninga, og denne vert styrande for arbeidet med ph.d.-utdanninga framover. Første tiltakspunkt er ein revisjon av opplæringsdelen i ph.d.-utdanninga, og ei breitt samansett arbeidsgruppe skal arbeida med dette våren 2025. Målet er å gjera endringar og implementera desse, slik at ein revidert opplæringsdel er klar frå 2027.

### Nøkkeltal: Opptak, gjennomføring («seksårs målet»), disputasar, underkjenningar, mindre omarbeidingar og fråfall – skildring av situasjonen og eventuelle tiltak

Når det gjeld opptak tok fakultetet opp 17 nye kandidatar til ph.d.-utdanninga i 2025. Dette er ein auke frå berre 11 nye kandidatar i 2024, og eit meir normalt tal for fakultetet. Av desse 17 har 10 ph.d.-kandidatar ekstern arbeidsgjevar. Fakultetet kjem til å lysa ut minst 8 nye universitetsstipendiatstillingar i 2026.

Når det gjeld gjennomføring etter 6 år i ph.d.-utdanninga ligg denne i 2025 på 57,14 %. Dette er litt ned frå 2024 (60 %), men her gjev små tal fort store utslag. Fakultetet meiner dette måltalet ikkje gjev eit rett bilete av gjennomføring i ph.d.-utdanninga ved vårt fakultet, sidan vi har dobbelkompetanse kandidatar med eit 7 års integrert utdanningsløp, som per definisjon går utover 6-års målet. Fakultetet er alt i alt nøgd med gjennomstrøyminga av kandidatar i ph.d.-programmet, og meiner at tiltak som minimum to rettleiarar, obligatorisk forskarskuletilknytning, godt organisert midtvegsevaluering og grundig handsaming av framdriftsrapporteringa på alle nivå i organisasjonen medverkar til at ph.d.-kandidatane ved fakultetet fullfører.

Fakultetet hadde 21 disputasar i 2025, dette er opp frå 16 i 2024. Disputastalet har variert mykje dei siste åra. Etter kraftige svingingar etter koronapandemien, ser det ut til at fakultetet er attende på eit nivå med kring 20 disputasar årleg.

Fakultetet hadde 1 underkjenning og 4 mindre omarbeidingar (jf. §11.4 i ph.d.-forskrifta) i 2025. 2 kandidatar vart skrivne ut or ph.d.-programmet i 2025.

Når det gjeld opptak, gjennomføring, disputasar, underkjenningar og fråfall ser fakultetet det framleis slik at det er eit felles ansvar for fagmiljø, rettleiarar og administrasjon å gje ph.d.-kandidatane aktiv oppfølging i heile utdanningsløpet. Semesterregistrering, framdriftsrapportering og midtvegsevaluering er alle nyttige målepunkt for å kartleggja status for dei einskilde ph.d.-kandidatane. Fakultetet har lenge samarbeidd med forskarskulane om å gjera midtvegsevalueringa til

ein viktig arena for å kvalitetssikra ph.d.-kandidatane sitt individuelle arbeid, og fakultetet mobiliserer institutt og forskarskular ekstra gjennom forpliktande oppfølging av den årlege framdriftsrapporteringa i ph.d.-utdanninga. Institutta gjennomfører også medarbeidersamtalar med tilsette ph.d.-kandidatar, og fakultetet har delegert ansvar for tilbod om oppfølgingssamtalar for eksternt tilsette ph.d.-kandidatar til forskarskulane. Inntrykket er at dette fungerer godt, og fakultetet og programstyret har tett dialog om dette. Gjennomføring i ph.d.-utdanninga styrkast av at kandidatane kjenner seg inkluderte, og at dei opplever både sosialt og fagleg fellesskap. Felles aktivitetar på tvers av forskingsprosjekt og fagmiljø er viktige, og her er kandidatforeininga psykSTIP, den obligatoriske stipendiat-samlinga og samlingar i regi av forskarskulane døme på gode tiltak.

### **Om korleis ph.d.-kandidatane vert innlemma i forskingsfellesskapet**

Alle ph.d.-kandidatar ved Det psykologiske fakultet er knytt til forskingsgrupper og forskarskular ved fakultetet gjennom sin hovudrettleiar. Dette er viktig for å integrera og inkludera kandidatane i fagmiljøa, og fakultetet ser på ph.d.-kandidatane som ein viktig del av forskinga ved fakultetet. Fakultetet støttar større strategiske forskingssatsingar og søknadar om ekstern finansiering med øymerka stipendiatstillingar som eigenandel. Også når det gjeld anna forskingssamarbeid med eksterne fagmiljø er samarbeid om ph.d.-prosjekt vanleg. Slik sett er ph.d.-kandidatane viktige for å byggja opp ny kompetanse, nye fagmiljø og nye forskingsnettverk.

### **Koplinga til arbeids- og næringsliv**

Fakultetet har fleire samarbeidsavtalar om både nærings-ph.d. og offentleg-ph.d. Slike ph.d.-prosjekt er viktige for samfunnskontakt når det gjeld forskinga ved fakultetet. Fakultetet har likevel erfart at desse ph.d.-løpa kan vera krevjande for kandidatane, og har opplevd at fleire slike ph.d.-løp vert avbrotne av kandidatane. Sidan kandidatane i stor grad sit hjå ekstern arbeidsgjevar eit stykke unna fagmiljøet ved universitetet, og at dei ofte har arbeid utanom ph.d.-prosjektet, kan det gje ein krevjande arbeidskvardag for desse ph.d.-kandidatane. Fakultetet er oppteke av å ha ei god kopling til arbeids- og næringslivet. Det psykologiske fakultet har i over 20 år forvalta særlege stipendiatressursar øymerkt integrert dobbelkompetanseutdanning i psykologi (DK). DK er særskild viktig for rekruttering av klinisk forskingskompetanse både til universitetsstillingar og for stillingar i spesialisthelsetenesta. Desse spissa utdanningsstillingane har difor tradisjonelt vore innretta mot spesialisthelsetenesta i helseføretak i Helse Vest, men fakultetet har også DK-stipendiatstillingar i samarbeid med Bergen kommune – ei viktig strategisk samarbeidssatsing i tråd med både nasjonale og lokale strategiar (som t.d. *HelseOmsorg21* og Alrek helseklynge). Fakultetet har vidareført satsinga på DK, sjølv om alle øymerkingar av rekrutteringsstillingarar fall bort frå 2023. Fakultetet har samarbeidsavtalar som også inkluderer ph.d.-utdanning med alle helseføretak i Helse Vest, og om lag 40 % av ph.d.-kandidatane i ph.d.-programmet er eksternt finansierte. Fakultetet har såleis eit stort, eksternt forskingssamarbeid både mot privat og offentleg sektor, der ph.d.-kandidatane er ein viktig del. Rapporten frå den eksterne programevalueringskomiteen peikar på at vi bør byggja inn karrieresperspektiv i ph.d.-utdanninga ved fakultetet, og dette er sett opp som eit eige punkt i tiltaksplanen for kvalitetsutvikling av ph.d.-utdanninga ved fakultetet.

### **Opplæringsdelen, irekna emne**

Det psykologiske fakultetet er eit breiddefakultet som rommar dei tradisjonsrike disiplinane psykologi og pedagogikk, i tillegg til fagområde som barnevern, logopedi, helsefremjande arbeid og global utvikling. Fakultetet sine forskarskular er etablert nettopp for å kunna dekkja heile breidda av fagmiljø ved fakultetet, og forskarskulane har ansvaret for kursporteføljen i den valfrie delen av opplæringsdelen. Alle ph.d.-kandidatar vert knytt til ein forskarskule ved fakultetet, og eitt mål med denne organiseringa er at forskarskulane er så tett på kandidatane at kurstilbodet lettare kan tilpassast kandidatane sine behov. Våren 2026 skal opplæringsdelen reviderast, og vonleg vert den eit enno betre rammeverk for å kunna tilby ein enno betre kursportefølje for kandidatane. Dersom ikkje fakultetet kan tilby emne kandidatane har bruk for, opnar opplæringsdelen for at individuelle lesepensum for kandidatane kan innpassast, og at kandidatane kan ta kurs ved andre lærestadar som

kan innpassast. Diverre er det berre avgrensa midlar i organisasjonen til å støtta kandidatar sine utgifter til dette. Nokre midlar finst ved institutta, men fakultetet vil framover arbeida for å sikra meir føreseielege driftsmidlar til våre tilsette universitetsstipendiatar, m.a. for å stetta behov som følgje av krav i opplæringsdelen.

### **Fakultetet sitt systematiske kvalitetsarbeid**

Størstedelen av fakultetet sitt systematiske kvalitetsarbeid i ph.d.-utdanninga er knytt til arbeidet med framdriftsrapportering, midtvegsevalueringar – og også den siste åra knytt til evalueringsordningane fastsett i *Kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen ved UiB*, særleg i samband med førebuingar til programevalueringa frå ekstern komité våren 2025.

Når det gjeld framdriftsrapporteringa ved Det psykologiske fakultet har grunneiningane ansvar for den første oppfølginga av den årlege rapporteringa, og dei skal få oversikt over og følgja opp evt. ynskjer om samtalar, manglande rapporteringar, forseinkingar og utfordringar som vert rapporterte. Forskingsseksjonen held så møter med kvart einskilt grunneining og forskarskule om framdriftsrapporteringa, før den endelege oppfølginga av kandidatar og rettleiarar skjer i felles møte med programstyret for ph.d.-utdanninga og FFU. Forskingsseksjonen følgjer så opp avtalte tiltak for einskiltkandidatar i samarbeid med grunneiningane og forskarskular. Arbeidet med framdriftsrapporteringa har funne si form, og er frå ein administrativ ståstad kanskje det viktigaste utgangspunktet for oppfølging i ph.d.-utdanninga for den einskilde kandidaten. Tilgang på alle rapportar i god tid er såleis særleg viktig, og fakultetet set pris på utviklinga av denne rapporteringa ved UiB dei seinaste åra.

Obligatorisk midtvegsevaluering er delegert til forskarskulane ved fakultetet, og vert normalt gjennomført i kandidaten sitt 4. semester. Deltakarar er ph.d.-kandidat og rettleiar, representant frå grunneining/forskerskule og ein midtvegsevalueringskomité som skal bestå av minst ein fagperson frå eige fagmiljø/forskningsgruppe og minst ein fagperson frå anna fagmiljø/anna forskningsgruppe. Kandidaten sender inn relevante dokument, i tråd med retningsliner frå grunneining/forskerskule. Dette kan vera prosjektskildding ved opptak, artiklar/artikkelutkast og eigenrapportert oversikt over gjennomførte kurs/seminar og formidlingsaktivitetar. Relevante dokument og opplysningar sendast komiteen i god tid før evalueringa. Sjølvve midtvegsevalueringa skjer ved at kandidaten gjev ei munnleg oppsummering av eige prosjekt, progresjon og gjennomført forskarutdanning. Kandidaten skal gje si eiga vurdering av risikofaktorar og gjera greie for vidare arbeid med forskingsprosjektet. Komiteen skal gje kandidaten ei fagleg vurdering av prosjektet og tilrådingar for kandidaten sitt vidare arbeid. I vurderinga skal det særleg leggjast vekt på å drøfta tilhøve som kan styrka fagleg kvalitet, redusera utryggleik og avdekka risiko som kan medføra fare for forseinka eller manglande gjennomføring av ph.d.-utdanninga, slik at utdanninga kan gjennomførast innan normert tidsramme. Evalueringa skal ha form av ein konstruktiv fagleg dialog, der målet er å gje tydelege råd for vidare arbeid med ph.d.-prosjektet. Minst 30 minutt skal setjast av til kandidaten sin gjennomgang, og det må i tillegg setjast av nok tid til kommentarar, oppfølgingsspørsmål og diskusjonar. Evalueringa skal leia til en konklusjon GODKJENT eller IKKJE GODKJENT, ut frå komiteen si vurdering. Godkjente midtvegsevalueringar registrerast i FS. Ikkje-godkjente midtvegsevalueringar skal resultera i ein oppfølgingsplan utforma av kandidat, rettleiarar og institutt, og med ny midtvegsevaluering påfølgjande semester. I alt vart det gjennomført 18 midtvegsevalueringar ved Det psykologiske fakultet i 2025, og alle desse vart godkjente. Programstyret har over tid diskutert korleis ordninga er kalibrert mellom forskarskulane, og ynskjer ein samla gjennomgang av denne i samband med oppfølging av programevalueringa og revisjon av opplæringsdelen i 2026.

Medarbeidarsamtalar for UiB-tilsette ph.d.-kandidatar og tilbod om oppfølgingssamtalar for eksternt tilsette ph.d.-kandidatar er ein viktig del av det nære kvalitetsarbeidet for den einskilde kandidaten og fagmiljøa ved institutt og forskarskular. Fakultetet meiner dette styrkar både organisasjonen og den einskilde ph.d.-kandidaten, og skal prioriterast høgt i kvalitetsarbeidet.

Fakultetet ynskjer også å nemna den auka kvalitetssikringa som skjer i HR-regi overfor universitetsstipendiatane, i samband med onboardingprosessane. Strukturert mottak av desse ph.d.-kandidatane, m.a. med avtalte møter med næraste leiar etter 2 og 5 månader, er gode tiltak for

å integrera universitetsstipendiatane i både arbeidsliv og fagmiljø. Fakultetet har også von om at andre HR-grep kan gjera enno meir for universitetsstipendiatane. Arbeidet med karriereplanar og UiB si prisverdige satsing på UiB Ferd kan gje enno betre vilkår for universitetstilsette kandidatar i ph.d.-utdanning ved UiB. Så er det også viktig at UiB også utviklar gode og tenlege tiltak for eksternfinansierte ph.d.-kandidatar ved universitetet. Dette er viktig for likebehandling, men også i konkurransesamanheng i ei framtid med stadig fleire tilbydarar av ph.d.-utdanning. Opplæringsdelen i ph.d.-utdanninga ved fakultetet, og rammene for denne, vart gjennomgått og evaluert av ph.d.-programstyret våren 2024 som førebuing til programevalueringa våren 2025. Programstyret fann då at både sjølv programskildringa, og eit detaljert dokument med skildring av krava i opplæringsdelen, gjev eit godt utgangspunkt for den organiserte forskaropplæringa. Fakultetet nyttar etter måten store ressursar på den obligatoriske delen av opplæringsdelen. Fakultetet sitt omfattande obligatoriske ph.d.-kurs på 8 ECTS om forskingsdesign, metodar, etikk og vitskapsfilosofi (PS901) går årleg i vårsemesteret over 10 dagar, og får gode evalueringar. Den årlege stipendiatsamlinga (PS902) for nye ph.d.-kandidatar og rettleiarar i haustsemesteret får også gode evalueringar, og gjev ein verdifull fagleg og sosial introduksjon til ph.d.-utdanninga ved fakultetet. Arrangementsansvaret har til no gått på omgang mellom forskarskulane. I samband med revisjonen av opplæringsdelen våren 2026 ynskjer fakultetet gjerne å sjå både PS901 og PS902 i samanheng, for å kunna laga ein enno betre obligatorisk del av opplæringsdelen for ph.d.-kandidatane. Målet er å kunna utnytte ressursar betre, og samstundes oppdatera det faglege innhaldet og jamna ut belastninga på ph.d.-kandidatane. Når det gjeld den valfrie delen av opplæringsdelen skal forskarskulane sikra eit godt og tenleg kurstilbod for kandidatane. Forskarskulane utviklar og kvalitetssikrar alle ph.d.-emne som kvart semester vert godkjente av programstyret, og dei administrerer i tillegg meir uregelmessige *ad hoc*-emne som t.d. kan dukka opp via gjesteførelesarar eller ved at kandidatane t.d. etterspør særskilte kurs, evt. *transferable skills*-kurs. Det er god aktivitet og mange kurs kvart semester ved alle forskarskulane. Programstyret får årlege orienteringar om UiB si kandidatundersøking, og saman med alumnusundersøkingar, vil informasjon frå desse undersøkingane danna eit viktig kunnskapsgrunnlag for oppfølginga av programevalueringa og betre kvalitetssikring av ph.d.-utdanninga ved fakultetet.

Alt i alt har arbeidet med oppfølging av UiB sitt *Kvalitetssikringssystem for ph.d.-utdanninga* har vore arbeidsamt og lærerikt for både fakultet, ph.d.-programstyre og forskarskulane dei siste åra – særleg mot slutten av den 6-årige syklusen. Fleire røyster meiner likevel at det store fokuset på kvalitetssystemet og auka rapporteringskrav tek opp knappe ressursar og byråkratiser ph.d.-utdanninga. Her er det nok ulike meininger, ut frå ulike ståstader. Likevel er det grunn til å ha desse synspunkta i bakhovudet når kvalitetssystemet vert gjennomgått.

### **Andre forhold: Om rettleiaropplæring**

Fakultetet ser framleis rettleiaropplæring som ein naturleg del av det systematiske kvalitetsarbeidet med ph.d.-utdanninga, og vil gjerne utvida tilbodet til ph.d.-rettleiarar. Gjennomgang av Kandidatundersøkingane syner at rettleiarane ved fakultetet får gode skotsmål, men også at ph.d.-kandidatane meiner det også finst eit forbettringspotensiale – særleg når det gjeld nettverksbygging, karriererådgeving og konflikthandtering. Fakultetet har berre sett av små midlar til eiga opplæring av rettleiarar og lener seg her i stor grad på forskarskulane sin innsats. Behovet for rettleiaropplæring vert drøfta jamt i programstyret, og fleire meiner det vil vera naturleg at UiB bør kunna utnytte eige nettverk, og gjerne ta initiativ og ansvar for å gje rettleiarar ved universitetet betre kompetanse og påfyll i den viktige rolla rettleiarane har i ph.d.-utdanninga ved UiB. Fakultetet meiner at rettleiaropplæring for alle vitskaplege fast tilsette vil vera eit viktig karrierefremjande tiltak, særskilt for yngre forskarar ved universitetet.



# Ph.d.-utdanningsmelding 2025

---

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

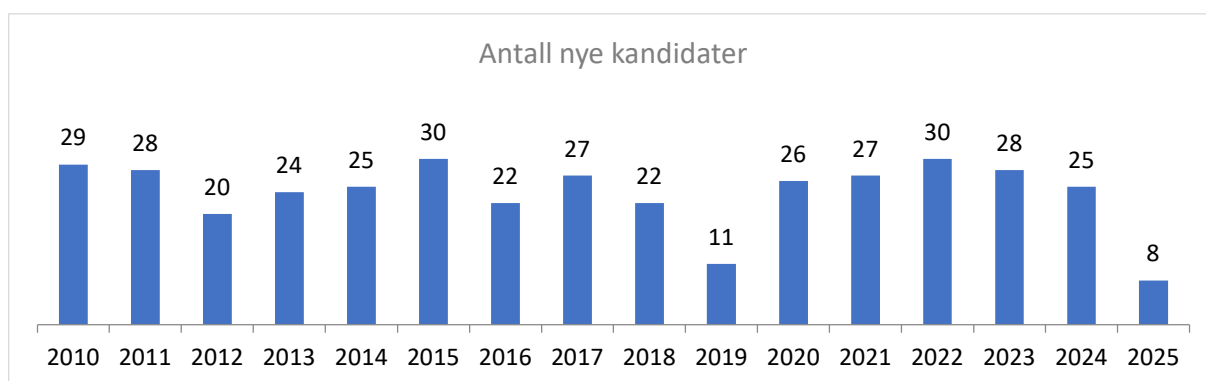
## INNLEDNING

Det samfunnsvitenskapelige fakultets forskerutdanning kvalifiserer kandidater til forskningsvirksomhet og annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt og analytiske ferdigheter. Fakultetets ph.d.-program inkluderer fagdisipliner innen sosiologi, statsvitenskap, samfunnsøkonomi, informasjonsvitenskap, medievitenskap, sosialantropologi, systemdynamikk og geografi. Ved utgangen av 2025 hadde fakultetet 142 ph.d.-kandidater i sitt ph.d.-program. Denne forskerutdanningsmeldingen gir et overordnet blikk på forskerutdanning ved fakultetet i 2025 og bygger på instituttens forskerutdanningsmeldinger, ph.d.-programstyrets arbeid og øvrige aktiviteter knyttet til forskerutdanningen.

## NØKKELTALL FOR FORSKERUTDANNING VED FAKULTETET

**Opptak.** Selv om fakultetet ikke hadde anledning til å lyse ut ph.d.-stillinger på grunnbevilgningen i 2025, ble det likevel tatt opp 8 kandidater til programmet i løpet av året. Men året markerte en betydelig nedgang i opptakstallene for ph.d.-kandidater ved programmet, og er det laveste opptaket de siste 15 årene. Dette må sees i sammenheng med den økonomiske situasjonen ved fakultetet.

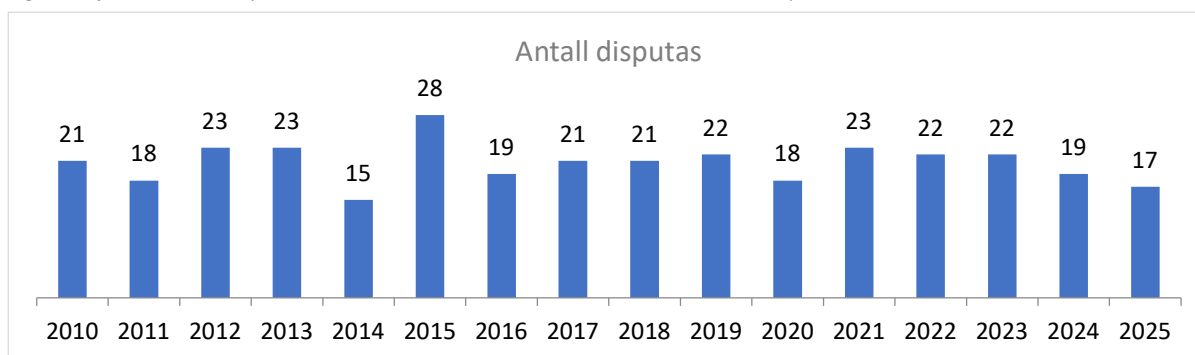
Figur 1, Opptak av nye ph.d.-kandidater, 2010 til 2025. Kilde: Felles studentsystem.



Siden 2020 har opptaket av eksterne kandidater (kandidater som ikke er ansatte ved UiB) vært svært viktig for å opprettholde gode opptakstall. Dette inkluderer kandidater som er ansatte både i Norge og i utlandet, og som har finansiering gjennom utenlandske stipendordninger, NFR-støtteordninger som offentlig ph.d., eller fra sine arbeidsgivere. Også i 2025 var andelen eksterne kandidater høy, med 38 %, en økning på 2% fra i fjor. Det er stor variasjon i både ansettelsesforhold og finansieringsordninger for kandidater som ikke er ansatte ved UiB.

**Disputas, underkjenninger, mindre omarbeiding og frafall.** Fakultetet hadde 17 disputaser i 2025. Dette tallet er noe lavere enn tidligere år, men kan sees i sammenheng med lave opptakstall rundt året 2019.

Figur 2, Gjennomførte disputas ved fakultetet, 2010 til 2025. Kilde: Felles studentsystem.



I 2025 ble 2 avhandlinger underkjent, og en kandidat fikk tilbakemelding om mindre omarbeiding av avhandlingen. Underkjenninger og mindre omarbeiding blir fulgt tett opp gjennom dialog med veiledere og samtaler med instituttledelse. Med få enkeltunntak leverer alle inn avhandlingen på nytt og får godkjent 2. innlevering. To kandidater ble skrevet ut av ph.d.-programmet i 2025, én på grunn av avslutning av ph.d.-perioden uten ønske om ferdigstilling av ph.d.-avhandlingen, og den andre på grunn av overgang til annen jobb.

**Gjennomføring.** Gjennomføringstall seks år etter opptak viser at 66 % av kandidater tatt opp i ph.d.-programmet ved fakultetet i perioden 2013-2019 har fullført utdanningsløpet. Gjennomføringsgraden på 66 % på fakultetsnivå har holdt seg stabil de siste tre årene. Tabellen 1 viser instituttvis andel kandidater tatt opp i perioden 2013-2019 som har disputert innen seks år. Prosentene i parentes viser forbedring eller forverring fra året før. Det er store ulikheter internt på fakultetet når det gjelder gjennomføringstall. Der ph.d.-kandidatgruppen er liten, gjør utfordringer hos noen kandidater store statistiske utslag på gjennomføringsstatistikken, men både instituttene og fakultetet jobber målrettet med å øke gjennomstrømningsgraden. Det har ellers vært små endringer ved instituttene i seksårs-gjennomføringen siden forrige rapporteringsperiode.

Tabell 1, Gjennomføring 6 år etter opptak, instituttfordelt. Kilde: Tableau<sup>1</sup>

#### Andel og antall som oppfyller 6-års målet for kull 2013 til 2019, rapporteringsår 2019-2025

<i>Institutt</i>	<i>Andel (endring)</i>	<i>Antall kandidater som har fullført ph.d.-utdanningsløpet</i>
Institutt for økonomi	94 % (-1%)	15
Institutt for sammenliknende politikk	82 % (+3%)	18
Institutt for informasjon- og medievitenskap	70 % (-1%)	21
Institutt for politikk og forvaltning	63 % (0%)	12
Institutt for geografi	62 % (-3%)	23
Institutt for sosialantropologi	43 % (-3%)	9
Sosiologisk institutt	42 % (+6%)	5
Samlet fakultetet	66 % (0%)	103

<sup>1</sup> Tableau er et selvbetjent analyseverktøy som gir mulighet til å lage og presentere rapporter og analyser, med data hentet fra STAR eller direkte fra FS. Verktøyet dekker behov for både standardrapportering og skreddersydde maler.

Instituttene følger opp kandidater med forsinket progresjon, men forsinkelser henger ofte sammen med sammensatte og komplekse forhold for de enkelte kandidatene. Instituttene melder at det er krevende å følge opp kandidater som går utover finansieringsperioden, særlig på grunn av andre forpliktelser og tidskonflikter kandidatene står i. Det pekes også på utfordringer knyttet til kandidater med eksternt arbeidssted, som ofte har en svakere tilknytning til fagmiljøene ved UiB og dermed får mindre tett oppfølging. Selv om både fakultetet og instituttene arbeider systematisk for å sikre faglig progresjon, er det andre aspekter ved kandidatens livssituasjon som det kan være utfordrende for arbeidsgiver å følge opp. For å styrke gjennomføringen arbeides det også bredt med ulike tiltak og aktiviteter gjennom hele ph.d.-perioden, som samlinger med ph.d.-kandidater, årlige forum eller månedlige skrivestuer, tiltak for å støtte kandidatenes selvorganisering, ph.d.-seminarer, og annet.

## **FORSKNINGSFELLESKAP**

Integrering av ph.d.-kandidater i forskningsfelleskap skjer gjennom ulike aktiviteter, og instituttene jobber aktivt med å sikre gode faglige miljøer for kandidatene. For ph.d.-kandidater som er involvert i større eksterntfinansierte prosjekter er tilknytningen til et konkret fagmiljø ofte sterkest. For ph.d.-kandidatene som er eksterntfinansierte og ikke har ansettelsesforhold ved UiB er tilknytningen ofte svakere, blant annet fordi de ikke nødvendigvis er fysisk til stede. Ved institutter som har organisert forskningen i forskningsgrupper, er kandidatene innlemmet i disse noe som bidrar til et større forskningsmiljø rundt kandidater. Samtidig innlemmes kandidatene i forskningsfelleskapet gjennom andre kanaler og aktiviteter. For eksempel er kandidatene ved flere institutter aktivt involvert i organiseringen av forskningsseminarer og instituttseminarer der de får ansvar for aktiviteter på lik linje med andre vitenskapelig ansatte. Kandidatene har også mulighet til å presentere sitt arbeid på ulike faglige samlinger og sette sin egen forskning på forskningsagenda. Instituttene understreker også at de arbeider aktivt for å integrere kandidatene i det sosiale miljøet på instituttet som et viktig supplement til de faglige fellesskapene.

Gitt de lave opptakstallene for ph.d.-kandidater rapporterer enkelte institutter om sårbarhet i ph.d.-miljøet. Små kull gjør gruppene mer utsatt både faglig og sosialt. I tillegg peker flere på at ressursituasjonen er krevende og påvirker negativt forskningsmiljøene blant annet gjennom redusert tilgjengelighet for uformell faglig kontakt, mindre aktiv deltakelse av staben i ph.d.-aktiviteter, færre ph.d.-kurs og færre samlinger for forskningsmiljøene generelt sett.

## **DET SYSTEMATISKE KVALITETSARBEIDET**

**Fremdriftsrapportering og oppfølging.** De årlige framdriftsrapportene gjennomgås både på institutt- og fakultetsnivå. Instituttene har hovedansvaret for gjennomgang og oppfølging av rapportene. Der det er behov, følger instituttene opp enkeltkandidater og veiledere. Framdriftsrapportene gjennomgås også på fakultetsnivå for å få et overordnet blick over situasjonen i forskerutdanningen ved de forskjellige instituttene. Rapportene tas opp i dialogmøter med de administrative ph.d.-koordinatorene ved instituttene der oppfølgingsarbeid og eventuelle utfordringer diskuteres. Fakultetet bruker også framdriftsrapportene for å få oversikt over planlagte innleveringer og disputaser, avhandlingsformat og andre elementer ved kandidatenes ph.d.-løp.

**Midtveisevaluering.** Midtveisevaluering avholdes midt i ph.d.-perioden eller senest ett år før slutten av perioden. Rutiner for midtveisevaluering varierer fra institutt til institutt, der noen har utarbeidet en mal for gjennomføring av midtveisevaluering og krever innsending av forskjellige materialer, mens andre har en mer diskusjonsrettet samtale rundt status på ph.d.-arbeidet. Denne fleksibiliteten gjør det mulig for instituttene å tilpasse opplegget til sin kandidatgruppe og ut fra tilgjengelige ressurser. Midtveiseevalueringen fungerer både som en arena for å avdekke eventuelle utfordringer med progresjonen og for å styrke kvalitet i ph.d.-prosjektene. Samtidig påpeker enkelte institutt at avhengig av ph.d.-prosjektets karakter kan det være hensiktsmessig å supplere midtveisevaluering med andre aktiviteter seinere i ph.d.-løpet, som for eksempel sluttseminar som enkelte institutter tilbyr.

**Opplæringsdelen og ph.d.-emner.** Opplæringsdelen ved fakultetet har en fleksibel struktur med stor grad av valgfrihet. For de fleste kandidater består opplæringsdelen av minst 30 studiepoeng og kun ett emne (vitenskapsteori og etikk) er obligatorisk for alle kandidater. For kandidater ved Institutt for økonomi består opplæringsdelen av 60 studiepoeng og en mer fastlagt kursportefølje som tilbys i samarbeid med NHH. Selve opplæringsdelen planlegges i dialog mellom kandidat og veileder for å sikre best mulig faglig relevans og utbytte for kandidatens ph.d.-prosjekt. Denne fleksibiliteten er verdsatt og ses som en styrke, særlig fordi ph.d.-prosjektene ofte er faglig spisset. Samtidig kan kandidater oppleve utfordringer knyttet til å finne relevante emner. For eksempel nevner Institutt for sammenlignende politikk at det kan være utfordrende å finne relevante teorikurs, og Institutt for sosialantropologi melder om mangel på metodekurs de kan følge, både nasjonalt og internasjonalt.

Fakultetet tilbyr en rekke ph.d.-kurs. I 2025 ble det tilbudt 6 ph.d.-emner fra 4 institutter, i tillegg til det faste vitenskapsteorikurset ved SVT. Mens noen av emnene er veldig fagspesifikke, ble det også opprettet et nytt ph.d.-kurs i akademisk skriving som har blitt svært godt mottatt og ansees som relevant for fakultetets kandidater på tvers av fagdisiplinene. Andre mindre ph.d.-kurs blir organisert ofte i tilknytning til andre faglige aktiviteter i fagmiljøene.

Instituttene melder at det er krevende å både utvikle og gjennomføre ph.d.-kurs når det ikke følger ekstra ressurser med. Når undervisnings-ressursene allerede er under press blir det vanskelig å prioritere arbeid med ph.d.-kurs. Likevel melder enkelte fagmiljøer at de jobber aktivt med sine internasjonale nettverk for å utforske muligheter for å utvikle nye ph.d.-kurs. I tillegg jobber fakultetet med å legge mer til rette for gjennomføring av flere ph.d.-kurs. Dette arbeidet inngår som et tiltak i oppfølgingsarbeidet etter ph.d.-programevalueringen.

**Programevaluering og reakkreditering.** I 2025 ble ph.d.-programevalueringen ved fakultetet ferdigstilt. Evalueringen ble gjennomført som et tre-trinns arbeid: egevaluering, evaluering av en eksternt komité og oppfølging av den eksterne komiteens rapport. Egevalueringen vurderte om ph.d.-programmet oppfyller kravene i Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og i Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning. Konklusjonen fra egevalueringen var at ph.d.-programmet ved fakultetet tydelig oppfyller kravene i begge forskriftene. Den eksterne komiteen gjennomførte evalueringen våren 2025 og leverte sin rapport sommer 2025. Komiteens rapport konkluderte med at ph.d.-programmet ved fakultetet holder høy faglig kvalitet og er godt organisert og gjennomført. Samtidig peker komiteens rapport på enkelte forbedringspunkter knyttet til opplæringsdelen, ph.d.-avhandlingen og bedømmelsesprosessen. Ph.d.-programstyret behandlet evalueringsrapportene høsten 2025. Programstyret sluttet seg til rapportenes konklusjon om den overordnede kvaliteten til ph.d.-programmet og anbefalte fakultetsstyret å reakkreditere fakultetets ph.d.-program. Høsten 2025 vedtok fakultetsstyret reakkreditering av ph.d.-programmet. Basert på anbefalingene i rapportene og diskusjoner i ph.d.-programstyret ble det også utarbeidet en tiltaksplan

for oppfølging av rapportenes anbefalinger. Tiltaksplanen fokuserer på områdene som den eksterne rapporten pekte på og retter seg særlig mot tilrettelegging for gjennomføring av flere ph.d.-kurs ved fakultetet, arbeid med forslag om mal til bedømmelseskomite og annet.

**Andre forhold.** Ressurssituasjonen trekkes frem som en utfordring av flere institutt og noe som påvirker situasjonen til ph.d.-kandidater, både når det gjelder driftsmidler og finansiering til datainnsamling, organisering av ph.d.-kurs og administrative oppgaver knyttet til ph.d.-feltet, som har blitt vanskeligere etter bortfall av ressurser.

## **OPPFØLGING AV FOREGÅENDE ÅRS PH.D.-UTDANNINGSMELDING**

Gjennom 2025 hadde fakultetet hovedfokus på ferdigstillingen av ph.d.-programevalueringsarbeidet, utarbeidelse av tiltaksplanen og igangsetting av oppfølgingen. Dette var det viktigste kvalitetshevende tiltaket for ph.d.-utdanningen ved fakultetet. På instituttnivå har det vært ulike tiltak for oppfølging av ph.d.-feltet. For eksempel har noen institutt i større grad tatt en aktiv rolle rundt kandidatens karriereutvikling, særlig gjennom økt fokus i samtaler med veiledere og i medarbeidersamtaler. Flere institutter rapporterer også et styrket søkelys på systematisk oppfølging av ph.d.-kandidater. Nye instituttledere og vitenskapelige ph.d.-ansvarlige har tatt nye initiativer som for eksempel dialogsamtaler med ph.d.-kandidatene, ulike former for ph.d.-samlinger og møteplasser, og jobber med å gi utstrakt tilbud til sine ph.d.-kandidater. I tillegg arbeides det også med å styrke veilederkompetanse, og noen institutter arrangerer egne veilederlunsjer for å diskutere veiledningspraksis og andre aktuelle temaer for veiledningsforhold. Fakultetet har også gjennom 2025 jobbet med et forslag til et samlet tilbud for tidlig karriere forskere ved fakultet, med fokus på å styrke ferdigheter og kompetanse som er relevante både i det nåværende arbeidet og i fremtidige karriereveier i og utenfor akademia.

## **KOBLING TIL ARBEIDS- OG NÆRINGS-LIV**

Forskerutdanningens kobling til nærings- og arbeidslivet har fått økt oppmerksomhet det siste året, særlig gjennom krav om karriereveiledning og karriereplanlegging for ph.d.-kandidater. Noen institutt har fulgt opp dette proaktivt gjennom egne samtaler med UIB Ferd. På fakultetsnivå jobbes det med å formidle informasjon til ph.d.-kandidater om tilbud og tiltak som er relevante for å bedre koblingen til øvrig arbeids- og næringsliv som karrieredagen, innovasjonsseminarer og andre samlinger og initiativer.

Fakultetet promoterer også muligheter til fagmiljøene for å knytte forskerutdanningen tettere til offentlig sektor og næringslivsprosjekter, og sender jevnlig informasjon om dette til fagmiljøene. Det har også blitt arrangert egne møter, for eksempel mellom NAV og instituttlederne, for å legge til rette for samarbeid med ulike offentlige aktører. Man viderefremidler også interesse fra potensielle kandidater i andre sektorer som ser etter muligheter innen forskerutdanning. Fakultetet har hatt 5 ph.d.-kandidater gjennom NFR-ordningen for nærings- og offentlig sektor-ph.d. Dette har innebært samarbeid med Patentstyret, Konkurransetilsynet, Vestlandets innovasjonsselskap, Bergen vitensenter og Bergen kommune. En av kandidatene som ble tatt opp i programmet i 2025, er også finansiert gjennom offentlig sektor ordningen i NFR. Fakultetet arbeider kontinuerlig med å informere fagmiljøene om slike finansieringsmuligheter.

